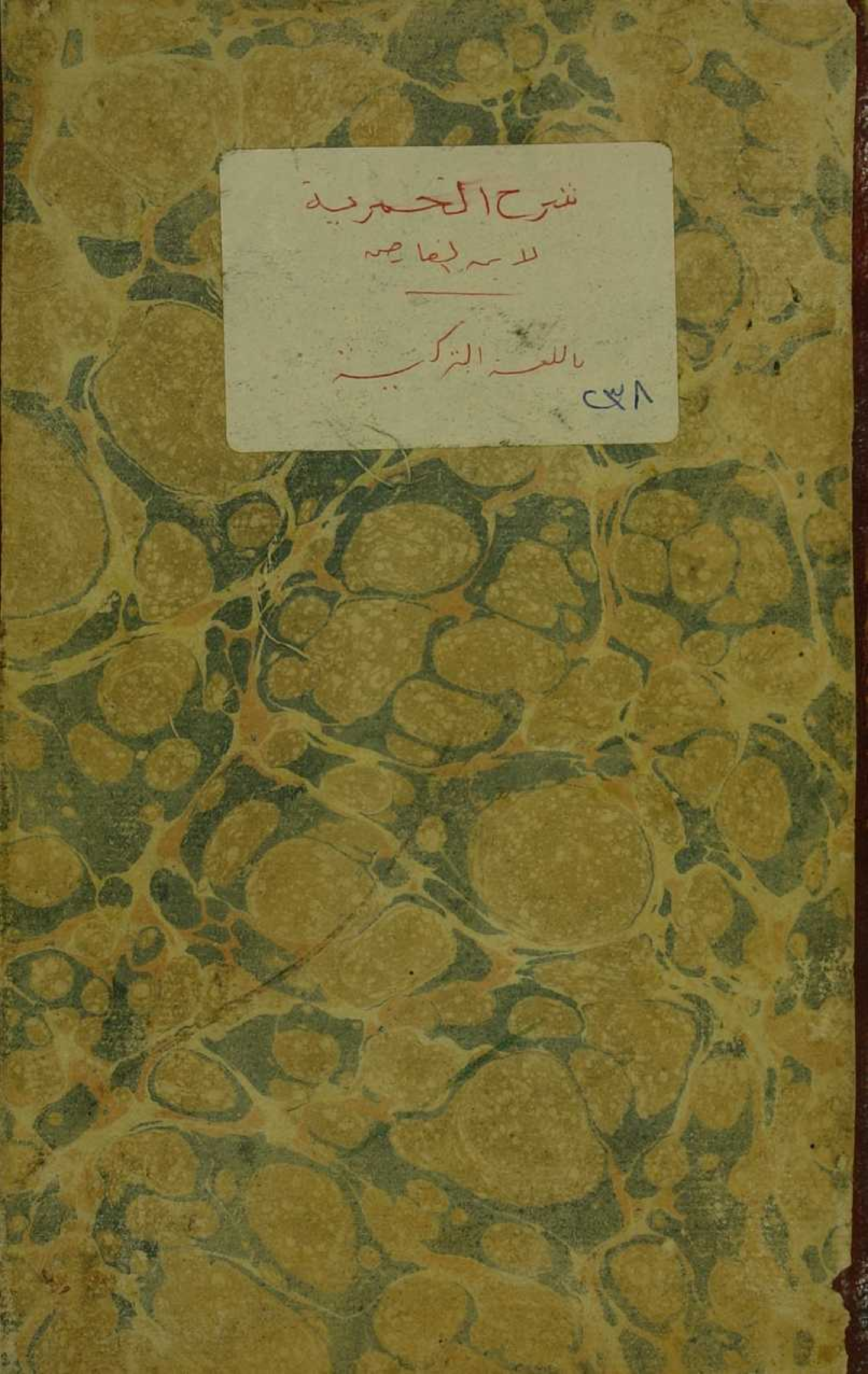

شرح الخمرية
لابن الفارض
باللغة التركية
C۳۸

٤ر٨١١
ش.١

شرح القصيده الخمريه لابن الفارض (باللغة التركية)،
تأليف اسماعيل بن احمد، الانقره وى-١٠٤٢هـ.
كتب في القرن الثالث عشر الهجري تقديرا.
٥٢ ق ١٥ س ١٥x٢٣ سم
نسخة جيده، خطها نسخ حسن.

٢٣٨

معجم المؤلفين ٢: ٢٥٩، هدية العارفين ١: ٢١٨
ا- الشعر، العصر العباسي الثالث، ادب
الفكاهة العربية لـ الانقره وى، اسماعيل
ابن احمد-١٠٤٢هـ ب- تاريخ النسخ.

شرح قصيدة الخمريه لابن فارض

بسم الله الرحمن الرحيم

سپاس منت اول حضرت الوهیته وجناب ربوبیته که
می محبت ذاتیه ایله قلوب شاربان باده
تحقیق ایله ومیخواران رحیق توفیق اولنلری
مست وسرخوش قلوب بو حالت وکیفیتله
هر بری کندولری فراموش قلدقده ووجود
موهوملری مست ومدهوش بولدقده شراب
کبی جوش ورباب کبی خروشه کلوب نغمهٔ توحیدی
ارباب هوشه عیان ونکتهٔ تفریدی وتجریدی
اصحاب کوشه بیان ایلیوب می وپیمانه ومستانه

ومیخانه

ومیخانه اصطلاحی ایله محبت حق واسرار وجود
مطلق نمایان قلدیلر ودرود پرسرود صافی
وسلام وثنای وافی اول واقف اسرار حقیقت
وساقی شراب وحدت حضرتلرینک نبوت پناه
ورسالت دستکاهلرینه هر وقت وهر ساعت
مبلغ ومرسل اولسونکه نشوهٔ جام کلام کلام
مسرت انجاملری ومدام احادیث سعادت
فرجاملری واقع خمار غفلت ورافع خمار رخسار
وصلت جلاب عزتدر واولاد واصحاب
پر مکرمتلری اوزرینه اولسونکه هر بری اول
حضرتک مدام کلامنه جام وشرع بانظامنه
منقاد ورامل‌ردر بعد هذا بو فقیر ذلیل
وعلیل علیل الشیخ اسمعیل المولوی الانقروی
اول شیخ کامل وعالم وعامل وواصل والمحقق
العارف الفاضل شرف الدین ابو حفص عمر بن

على السعيدى المعروف بابن الفارض المصرى قدس الله
سره وروحه ونور ضريحه حضرتلرينك
نظم السلوك نام قصيده بليغه تائيه سنى
شرح ايلدكن وبين الفقرا مشهور وعند العرفا
مقبول ومنظور اولدقده بركون بو فقيرك زيارتنه
هيئت علما وصورت عرفاده براكى كمسنه كلوب
ميان مباسطتده وحلال مصاحبتده شرح
تائيه يى ذكر ايدوب بعد كمال المدح والاستحسان
ذكر قصيده خمريه يى درميان ايدوب ديديلركه
نوليدى بو قصيده مرغوبه دخى شرح تائيه اسلوب
اوزره برشرح كز اوليدى زياده رعنا وخوب
وقتى زياده مطلوب وعند الفضلا والعرفا
محبوب القلوب اولوب شهرت بوليدى اكرچه
ملا جامى وبعض علماء كرامى بو قصيده يه عربى وعجمى
شرح تحرير ايتمشلردر لكن هر برى برطرزه كتمشلردر

ولكل

ولكل وجهة هو موليها فى النقل ولكل جديد لذة
عند مذاق العقل نحو اسنجه سزك اسلوب وطرز
زيكز ضعيف الذهنك تناول وتعاطى سنه
انلرك كند ندخى آسان وسهلدر پس بونلرك كلامى
ما فى الضميرنده اولان مراد ومرامى زياده ونامى
قلوب تقاضاى درونم حددن بيرون اولوب
اخر الامر شرح قصيده يه شروع ايلدم والسنة
الخلق اقلام الحق رموزين بلدم لاسيما وكاين
من اية فى السموات والارض يمرون عليها وهم
عنها معرضون اية كريمه سنك نكات اشاراتى
خاطر فاتره باهر وظاهر اولوب اول متكلم اولان
كمسه لرين لساندن جناب وحدت حقيقيه يى
بو فقيره ملهم وملقى بولدم زيرا عارف واصل
بو اشيايى مظاهر اسماء خداى تعالى كورر وبو
اشياده حق متجلى ورونما بلور پس مكالمه

ومعامله‌ی حقله قلور نتکم بایزید حضرتلری
قدس سره بیوررلر انا اکلم الله منذ ثلثین سنة
والناس یظنون انی اکلمهم معهم ما حصل کلام
ونتیجهٔ مرام بو اشاراتی حقدن بلوب و بو بشاراتی
جناب وجود مطلقدن فهم قلوب شرح وایضاح
قصیده‌یه بعون الله وتوفیقه ابتدا ایلدم
امید درکه قراءت ایلین یاران و اهل عرفان
بو فقیری خیر و دعادن فراموش اتمیه لر
والله المستعان وعلیه التکلان

شَرِبنَا عَلیٰ ذِکرِ الحَبِیبِ مُدَامَةً سَکِرنَا بِهَا مِن قَبلِ اَن یُخلَقِ الکَرمُ

اللغات شرب ایچمکلکه دیرلر عَلِمَ یَعلَمُ بابندن
مصدری حرکات ثلاثه ایله جائزدر قال الجوهری
شرب زید الماء وغیرها شُربًا وشَربًا وشِربًا وبو
آیتده دخی فَشَارِبُونَ شُربَ الهِیمِ وجوه ثلثه
ایله قراءت اولنمشدر ذکر نسیانک ضدیدر

لسانه

لسانه وقلبه شاملدر نتکم ذکره بلسانه وبقلبه
دخی دیر حبیب بر وزن فعیل بمعنی مفعولدر مدام
ومدامه خمره دیرلر شارب الخمرک ادمانی ومتی
اعتباری شنوی زان عرب بنهاد نام می مدام •
زانکه سیری نیست می خوررا مدام • و یاخود
خمرک خمده مداومتی اعتباریله ویاخود خمرک
خمده بعد الغلیان ساکن اولمه‌سی اعتباریله اوله
زیرا ادام الخمر فی الدن دیرلر اذا سکن وثبت بعد
الغلیان مدامه‌نک تاسی تأنیث لفظ ایچوندر
غرفه وظلمتک تالری کبی سکر فتحتینله بر وزن
بطر مستلکه دیرلر دردنجی بابده کرم اوزوم اغجی
الأعراب شربنا وسکرنا نفس متکلم مع الغیردر
وبو صیغه‌لرک نفس متکلم وحده اوزره اختیار
اولنمه‌سنده نکته شریک جماعتله اولان لذتی
مشعردر وارواح واعیانک افراد واقطاب

وسائر كاملاننك اول شرب سكرده مشاركلرينى
مذكوردر بيت تنهانه منم زعشق تو باده پرست .
آن كيست تو خود بكو كزين باده پرست . آن روز كه
من كرفتم اين باده بدست . بوده اند حريف من همه
پرستان الست . على حرفيدر حروف جاره دن
مصاحبت معناسنى متضمندر يعنى بمعنا مع كما فى
قوله تعالى وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ وكذا فى قوله تعالى
وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِم اى مع
ظلمهم مدامه لفظنده تنوينى تنويع ايچوندر اى
نوعا من الخمر غير ما يتعارفه الناس تقديرنده اولور
سكرنا بها جمله سنك اعرابدن محلى اولميوب جمله
مستانفه اولمقده جائزدر من قبل ده من حروف
جر سكرنايه متعلقدر اكر شربنايه متعلق اولمقده
جائزدر اما بو اولى در زيرا هم لفظا وهم معنا ان
جيددر انكچونكه خلق كروم اوزره سكرين تقديمى
شريك

شريك تقدمنى دخى مستلزمدر بدون العكس
الكرم قايم مقام فاعلدر مخلوقننك المعنى بز ايجدك
محبوبك ذكرنه مصاحب اولدوغمز حالده شرابلردن
ناسك فهم ايلمدوكى بر نوع شراب كه انكله بز مست
اولدق اوزم اغجى مخلوق اولمزدن اول التحقيق
اى شراب الهى يه طالب بلكل كه مدامدن مراد محبت
ذاتيه اوله وانك شربندن مراد اول محبتك مرتبه
اعيان ثابته قبولنه استعداد اوله وذكر حبيبدن
مراد اعيانك مرتبه علمده ذات محبوب حقيقى يه
شعورلرى اوله وسكردن مراد اول مرتبه ده سكره
مستعد اولمه لرى اوله وياخود اندن دونتر
اولان مرتبه لرده مثلا عالم الست كبى حقيقت
سكر مراد اوله وكرمندن مراد موجودات وممكنات
اوله تقدير تأويل كلام بو اوله بر قابل ومستعد
اولدقده مرتبهٔ اعيان ثابته ده محبت ذاتيه

الهیه یه و بزم بو مرتبه لرده و بزم بو قبوللمز باغ
وجود عینیک ظهورندن اولدر **مثنوی** پیرایشانند
کین عالم نبود • جان ایشان بود در دریای جود •
پیشتر زافلاک کیوان دیده اند • پیشتر از خلقت
انکورها • خورده میها و نمود شورها • در دل
انکور می را دیده اند • در فنای محض شی را دیده اند •
در فنای شی را دیده اند • بی دماغ و دل پر از
فکرت بدند • و بر معنای رعنا دخی بودر که شراب
مدامه دن مراد اعیانک عالمار و احده ادراک
محبت ذاتی ایله ملری اوله پس سکرک معناسی
حقیقی اولور یعنی شول حیرت و هیمان اولور
ارواح اهل کماله مشاهده جمال و جلال حقدن
حاصل اولور پس بو کره تعبیر مرام بو اولور که
براولور که بز ادراک محبت ذاتی و شرب و مدامه
اسما و صفاتی قلدق محبوب حقیقینک شعورنه

مصاحب

مصاحب اولدوغمز حالده ایله محبت ذاتیه کم بز انکله
هایم و حیران اولدق عند مشاهده جمال الحق و معاینه
جلال وجود المطلق قبل وجود الاکوان و تعشق
الازواق الی الابدان **بیت** روزی که مدار
چرخ و افلاک نبود • وآمیزش آب وآتش و خاک
نبود • برباد تو مست بودم و باده پرست • هرچند
نشان از باده و از تاک • قال لها البدر کاس وهی شمس یدیرها
هلال وکم یبدو اذا مزجت نجم **اللغات** بدر ماه تمامه
دیرلر وجه تسمیه شمس طلوعندن مبادره ایلدوکنده اوتریدر کانه شمسه طلوعده و یاخود غروبده
مبادره ایلر کاس شرابله طلو اولان چناغه دیرلر
شراب ایله طلو اولمینجه کاس دیمزلر شمسدن مراد
جرمیدر یدیر افعالدندر ثلاثیسی دَارَ یَدُورُ
کلور هلال ماه نوک اسمیدر یبدو فعل مضارعدر
بَدَا یَبْدُو و بدو دن بدو و بتشدید الواو ظاهر اولمقلق

قال اهل اللغه بدا الشئ بدوًا كقعد قعودا اى ظهر
ظهوراً مزج ایکی شیئک اجزاسی بر یره قارشمق
اولکی بابدن نجم معروف الاعراب لها ده ضمیر
مدامیه راجعدر البدر مبتدا کاس خبریدر وهی ده
واو عاطفه در درحالیه اولمق اوزره حملی کاسک
بدره تشبیه اولمه سنک تقییدنی مشعر اولور
انامل ساقینک اول مدامه یی اداره سی حالتنده
زیرا مغا اول مدامیه بدر کاسدر ساقینک اصابعی
انی اداره ایلدوکی حالده دیمک اولورکه پس بو
معنا فصاحتی مخلدر زیرا تشبیه مذکوری تلک
الحالة مختص قلمق وجه دکلدر یدیرها ده ضمیر
شمسه عاید در هو اول فاعلیدر یدیرنک وجمله
یدیرها محلا مرفوعدر صفتیدر شمسده وشمس
خبریدر مبتدانک کم خبریه در ممیزی محذوفدر
ای کم موضع یبدو فیه نجم تقدیرینه نجم فاعلیدر

یبدونک مزجت علی با بناء المفعولدر ضمیری مدامیه
عایددر واعرابدن محلا مجرور مضاف الیهیدر اذانک
وناظم حضرتلری قدس سره علی طریق الاستعاده
النصر بحته کاسنی بدره تشبیه ایلدیلر بینهماده
وجه شبه استناره واستداره ومدامه یی ضوء
شمسه تشبیه قلدی المعنی اول مدامه علی الدوام
بدر تمام جامدر واول شراب بر آفتاب بر بابدرکه
انی اصابع ساقی مهتاب اداره ایلر وچوق موضعده
اشکال حبابدن نجملر ظاهر اولور اول شراب
ممزوج اولدوغی وقتده التحقیق کاسدن مراد
قلب روح محمدی اولهکه مظهر آفتاب ذات
احدیت وقدح بادۀ محبت اولوهیتدر اول بدر
کاملک قمرک شمسدن استناره سی کبی آفتاب
ذات الهیه دن استناره واول نور شاملک شمس
ذات احدیته محاذات تامه ومقامله کامله سی

واندن استفاضه وحقایق امکانیه یه افاضه
وساکنان شب ظلمانیه یه افاده شی بعینها
ماه منیرك خورشید منیره محاذات ومقابله شی
ولیالی مظلمه دن اناره شی کبی اولدوغی اجلدن بدر
قلب محمدیه دن وشمس محبت ذات الهیه دن استعاره
اولندی پس بو شراب محبت ذاتیه نك اواره سنه شب
وداعی اسماء الهی واوصاف ربابیدر وبو اسما و
اوصاف متقابله الهی اصابع عباریتله وانامل
اشاریتله تعبیر اولنور کما ورد فی الحدیث الصحیح
ان قلوب بنی ادم بین الاصبعین من اصابع الرحمن
یقلبها کیف یشاء وکما قال رسول الله صلی الله
علیه وسلم روی ابن عباس رضی الله عنه رایت
ربی فی احسن صورة فقال یا محمد قلت لبیك ربی
وسعدیك قال هل تدری فیم یختصم الملاء الاعلی
قلت ربی اعلم فوضع یده بین کتفی فوجدت برد

انامله

انامله بین یدیه فعلمت علم الاولین والاخرین
پس حضرت ناظم قدس سره اصابع انامل ساقی
باقیدن هلالی استعاره قلدیکه هلالدن مراد اصابع
اوصافیه ایله اول حضرتده کاسهٔ روحنده وقلبنده
اولان شراب لذتی فی شاربینه ناله وانك قلب پر آذ
واقنی طالب محبت الهی اولنلر جانبنه اداره ایدیجیدر
بیت این بزوجه بزمست که ارباب کمال • نوشندی
می محبت ازجام وصال • بین بر کف ساقی قدح مالا
مال • بدری که بود مدبر ان جند هلال • ای طالب
عرفان بلکلکه واصلان وکاملان ایکی قسمه منقسمدر
برقسمی اول مقربان حضرتدرکه می تات توحیدی نوش
ایدیجك کندولری فراموش قلوب بعد الوصول
الی الله مستغرق بحر وحدت اولوب شراب وحدت
مشربلرینه غالب اولمغله مرتبهٔ علم وعقلدن منخلع
وقیود الفاظ ونقلدن منقطع اولوب ترتبهٔ انام

وارشاد عوامدن فارغلردر **بيت** خوش وقت
كسى كه مى دردين ميخانه • ازخم وسبو خورد نه از
پيمانه • صد بار اكر نيست شود عالم وهست • واقف
نشود كه هست عالم يانه • وايكنجى قسمى اول طائفه
عليهٔ عليه دركه جذبهٔ الهى بونلرى كندولردن جذب
ايدوب موصل الى الله اولدقدنصكره تكميل نفوس
طالبان وتربيهٔ سالكان ومسترشدان ايچون نندر
من الله الى الخلق قلنوب احكام شريعتله متصف
وآداب طريقتله متأدب اولوب مى محبت ازليه آب
زلال علم ومعرفتى اميحته قلنوب بو شراب محبتده
آب علم ومعرفته مزج وخلط اولماسندن بى شمار
نجوم هدايت بديدار اولوب پس شب ظلمات
طبيعتده بونلرك انوار نجوم هدايتى رهنما اولور
فاذا كان كذلك حضرت ناظمك وكم يبدوا
اذا مزجت نجم بيوردقلرى بو معنايه اشارت اولور

فتقدير

فتقدير تاويل البيت للمحبة الالهية قلب المحمدى كأس
ومحل وتلك المحبة شمس نورانى المثل وتنوير القلوب
وازالة ظلمة الغموم والكروب بنيلها الى الشاربين
اصابع الرحمن ويديرها انامل السبحانى وكم موضع
ومحل من الواصلين الوارثين يظهر فيهم نجم الهداية
وقت امتزاج تلك المدامة الحبية بماء العلم والمعرفة
ثم قال قدس الله سره ونور ضريحه وَلَوْلَا شَذَاهَا مَا اهْتَدَيْنَا لِحَانِهَا
وَلَوْلَا سَنَاهَا مَا تَصَوَّرَهَا الْوَهْمُ **اللغات** الشذا بالقصر
حدة الرايحة يعنى رايحه لوسنه نك رايحه سى
شدة وحدة اولمق ذكره الجوهرى اهتدا هدانك
مضارعيدر طغرى يول بولمغه ديرلر زيرا هدايت
ضد ضلالتدر ارشاد ودلالت معناسنه مستعملدر
وهذانك تعديه سى اوج وجه اوزره در يا بنفسه
ويا اولى ايله ويا خود لام ايله تعديه قلدى حان
حمن يع اولنان موضعه حان جمع حانه در وحانه

خانه خانه می فروشدر دين سهو ايلمشدر زيرا خانه
حانوت الخمارك اسميدر سنا قصر ايله ضوء برقه
ديرلر ومد ايله رفعته ديرلر بورده اولكه معنا مراد در
تصوّردن مراد ادراك ايلمكدر وَهَمْ حواس خمسه
باطنه دن معانى جزئيه يى ادراك ايلر بر قوتدر
الاعراب مواضع اربعه ده اولان ضميرلر مدامیه
عائددر وهم تصوّرنك فاعليدر فتقدير الكلام
ولولا شذة رايحة تلك المدامة ما اهتديت الى
موضع بيعها وكذلك لولا ضياء تلك المدامه ما قدر
ان يدركها الوهم من غايت لطافتها ولكن رايحتها
وضياها تدلان الى موضع بيعها المعنى اكر اول
مدامه نك شذة رايحه سى اولميدى بن انك
ضيا سى اولميدى وهم انى كمال لطافتى اولدوغيچون
تصور ايتميدى التحقيق جانذن مراد مرتبه محبت
الهيه اوله ورايحهٔ طيبه سندن مراد مظاهر
كونيه ده

كونيه ده مرئى اولان اثار انوار جمال الهيه در
وفى الحقيقه بو مرايای ذوات كونيه ده مرئى
اولان عكوس تجليات الهيه در و بو موجودات
صوريه ده فايحه اولان رايحه بر فحواى ان لربكم
فى ايام دهركم نفحات الا فتعرضوا لها روايح
ونفحات سبحانيه در پس افراد عالمدن واحاد بنى
ادمدن هيچ بر جميل يوقدر الا انك حسن وجمالنك
مظهريدر كما قال الناظم وكل جميل حسنه من
جمالها معارله بل حسن كل مليحة وهر نقدر
خدّ وخال وچشم قتال وابروى هلال وابروى
هلال مثال ومعاشيق ومحابيت دلفريب
وبر ولال وارايسه اوملاحت ولطاف حقيقينك
عكوس وبرتويدر وكذا قال الناظم بيت وما ذاك
الا ان بدت بمظاهر • فظنوا سواها وهى فيها تجلت
• پس جميع انفاس وافاقده متجلى اولان جميل

على الاطلاق اولديسه جانذن مراد معدن محبّت
ذاتيه ورايحه سندن مراد ملاحت ولطافت
صوريه اولوب بحكم المجاز قنطرة الحقيقه اول
حقيقتك طريق حصولى واول جمال مطلقك وسيلهٔ
وصولى بودركه چقن بر عاشق مقبله بحسب قابليت
فطرة اصليه واول پرتودن بر پرتو زير پردهٔ آب
وكلدن بر دلبر موزون الشمايل محمود الخصايل متناسب
الاعضا متماثل الاجزا شيق القد صبيح الخد صورتنده
لمعان قلسه وانك كاسهٔ وجودندهٔ بر جرعهٔ محبت
صادق واصل اولسه عاشق مقبل اول لمعه نك
پروانه سى واول جرعه نك مقبل اولمغه نك پروانه سى
واول جرعه نك مستانه سى اولوب بيت از هر جه
ز عشق يار بيزار آيد • او را بهزار جان خريدار آيد •
مفهومنك مظهرى اولور بعده اكر آتش عشق نهادنده
افروخته وشعله شوق حجب كثيفه سن وخواطر

مختلفه

مختلفه سن سوخته قيلوب غشاوهٔ غفلتى بصر
بصيرتندن مرتفع فكر وغبار كثرتى آيينهٔ قلبندن
پاك ايدوب شدر ديدهٔ باطنى تزين اولور ومشاهدهٔ
جانى مرتبهٔ عين اليقين بولور پس بو حسن مريع
الزاندن هارب وبقاء كمال جماله ذو الجلاله
طالب اولور بو جذبيله اكا جمال توحيد افعال
متجلى اولور پس بو مرتبه دخى شعلهٔ ذوق آرام
بولمزسه وآرزوى دردن متسلى اولمزسه جمال
توحيد صفات اكا منكشف اولور بعده اكر
جذبهٔ خدا غالب وآرزوى درون مشاهدهٔ ذات
احديت طرفنه راغب اولورسه سطوت
تجلى وحدت آنى بالكليه افنا ايدر وبدل مايفنى
عنه اكا حقانى وباقى وجود وعوض ويريلوب
پس ميخانه وحدتدن بى لب ودهان شراب محبت
ذاتيه يى نوش وكندويى فراموش ايدر بو مرتبه دهٔ

دیدهٔ حقله بنیا وکوش حقله شنوا وید حقله کیر
اوپای حقله پویا اولور وبی یسمع وبی یبصر اسرارنی
بولور پس اولزمانده بلورکه محبوب صوری محبت
مجازی محبوبِ حقیقینک ومحبت ذاتیه نک عکوس
واثاریدر ومظاهرده اولان نفحات وفوایح اول
حقیقینک روایحدر وبر معنای رعنا دخی بودرکه
اول مدامه نک حانندن مراد انبیا واولیانک
وجودلری اوله ورایحه سندن مراد انلرک وجودندن
اولان اثار محبت واسرار وحدت اوله وضیاسندن
مراد انوار باطن انبیا واولیا اوله پس تقدیر کلام
بو اولورکه اکر اول محبت الهیه نک دکان وجود
انبیا واولیاده روایح اثاری اولمیدی بن انلرک
طرفنه یول بولمزدم واکر اول محبتک انلرین قلبنده
ضیا ولمعانی اولمیدی وهم وعقل انی ادراک ایلمیدی
کمال لطافتندن او توری پس رایحهٔ محبت انلرک

میخانه

میخانه وحدت اوله وغنه دلیل اولیدی دیمک اولور
ولم یبق منها الدهر غیر حشاشة کان خفاها فی الصدر النهی کتم
اللغات الدهر ابو عبیده ویونسدن مرویدرکه دهر
ازمان وحین محدوده وغیر محدوده اطلاق اولنور
ودنیانک من اوله الی اخره عمرنه دخی دهر دینرلر
وعند الخلیل الدهر الابد وعند ابی حنیفه وصاحبیه
الدهر المعرف باللام یختص بالمعمر غیر بر کلمه درکه
انکله وصف اولنور واستثنا قلنور بو راده بمعنی
سوی در حشاشه بقیة الروح فی المرض کان
حروفدر حروف مشبه بالفعلدر خفا خفی البرق
یخفی خفیا دخی یخفق خفوقا دیرلر برق ضعیفلک
لمعه ایلسه نهی نهیه نک جمعیدر نهیه عقله دیرلر
صاحبنی ناشایسته فعللردن نهی ایلدیکی اعتباریله
کتم کزلمکه دیرلر مصدر بو محلده بمعنی مکتومدر
الاعراب منهاده من بیانیه ایچوندر ضمیر مدامیه

عايد در الدهر فاعليدر لم يبق نك يبق افعال بابنده در
غير حشاشة مفعوليدر لم يبق نك تقدير كلامى اى
لم يبق الزمان شيئاً من تلك المدامة غير حشاشة
ديمكدر كان حرفدر حروف مشبهه بالفعلدن
اسمى خفاهادر وخبرى كمتدر خفاده اولان ضمير
مدامه راجعدر وجمله كان خفاها اوكى جمله نك
مضمونى مؤكدر ضميرك رجوعى حشاشيه اولوب
اكا صفت اولمق وجه دكلدر صدور النهى صدور
اولوالنهى ديمكدر على تقدير المضاف المعنى زمان
اول مدامه جاندن برشىء باقى قومدى بقيه
روحدن غيرى كان اول مدامه نك سنيه ارباب
عقولده ظهورى وضعف لمعانى مكتوم وبنهاندر
كمال لطافتندن اوتورى زيرا سبب ظهور كثافتدر
هر باركه جهت لطافت قوى اولور جهت ظهور ضعيف
اولور بيت فرياد وفغان كه باز در كوى مغان •

ميخواره

ميخواره زمى نه نام يابدنه نشان • زان كونه نهان
كشت كه برخلق جهان • كشتست نهان كشتن
او نيز نهان • قال فان ذكرت فى الحى اصبح اهله
نشاوى ولا عار عليهم ولا اثم اللغات حى قبيله يه ديرلر
اصبح بمعنى صار اهل برشيئك خاصه سنه ديرلركه
اكا نسبت اولنه ومنه قوله تعالى ان ابنى من اهلى
نتكم رجلك زوجه سنه وبلدك قومنه وناركه
وقبيله نك قومنه اهل ديرلر بونلر نسبت اولندقلرى
شيلرك خاصه لرى اولدوغيچون كما ذكر فى تفسير
القاشانى الاهل خاصة الشىء الذى ينسب اليه
ومنه قوله تعالى ان ابنى من اهلى وسمى زوجة
الرجل اهله واهل البلد واهل النار واهل الحى
وهم خاصة الذين ينسبون اليه نشاوى نشوتدن
مأخوذدر نشوة اول سكره ديرلر يقال نشا ينشو
من باب الاول وكذا نشى ينشى من باب الثالث

وهم نشوان وهی نشوی وهن نشاوی سکران
وسکری وسکاری کبیدر عار معروف اثم کناه
الاعراب ذکرتك مؤنث ضمیری مدامیه راجعدر
اهله ضمیری حیه عایددر اصبح نك اسمی ونشاوی
وی خبریدر ولا عارده واو حالیه در ولا اثم ده عاطفه در
وبونده کی لام تاکید نفی ایچون زیاده اولنمشدر
وتقدیر البیت ولو ذکرت تلك المدامة فی حی لصار
اهله ذلك الحی سکاری من لذت سماعها والحال
لا یلحقهم بذلك السکر عار ولا اثم **المعنی** اکر اول
می الهی بر قبیله ده ذکر اولنیدی انك اهلی اول مدامه نك
لذة سماعندن مست اوله لردی وحال بوکه انلره
بو سکر سببیله نه عار لاحق اولیدی ونه کناه **التحقیق**
حی بر قاج معنا اوزره تأویل اولنمق قابلدر اولا حی
دن مراد مطلقا قرای عالمدن بر قریه وبلاد بنی
آدمدن بر بلده اوله بس اول محبت ذاتیه ومدامه

الهیه

الهیه اول قریه وبلده نك اهالیسی مابیننده بر کامل
لساننده ذکر اولنسه وانلره سوق وسوزله تعریف
قلنسه اول بلاد وقرانك اهالیسی بالکلیه مست
اوله لردی وحال بوکه انلر بو مستلکدن عار وشین
وشنار لاحق اولمیوب بلکه مقبول وممدوح صغار
وکبار اوله لردی وثانیا حی دن مراد مجموعه
وجود انسانی اوله که فی الحقیقه کون جامع وعالم
کبیردر واهلندن مراد قوای جسمانی وروحانیسی
اوله پس تقدیر کلام اکر اول محبت ذاتیه بر انسانك
مجموعه وجودنده یا قالا یا حالا ذکر اولنسه
ویا بر عارف بالله طرفندن انك قلبنه اول محبتك
ذکری تلقین قلنسه انك جمله قوای جسمانی
وروحانیسی مست الهی اولوب والحال انکا
بو مستلکدن عار وکناه لاحق اولمیدی بلکه
نور محبتله هر عضوی وجزوی بر نور اولوب

هرحالده ممدوح ومقبول اولیدی وبومعناده قابلدر
کحی دن مراد قبیلهٔ ارباب محبت و دودمان اصحاب
مودّت اوله اکرچه بوطائفه می محبتله مستلر ایسه
لرده هربارکه بوشراب محبّت انلر مابیننده ذکر اولنه
بر نوع آخرله دخی انك لذّت سماعندن مست
وبیهوش بر اسلوب دیکرله دخی بیخود وسرخوش
اولورلردی بیت آن می خواهم که عقل ازو
مستّ شود • سررشتهٔ اختیارش از دست
شود • مطرب چو بوصف او سرود آغازد • هر زنده
دلی که بشنود مستّ شود • قال قدس سرّه
ومن بین احشاء الدنان تصاعدت ولم یبق منها فی الحقیقه الا اسم
اللغات احشا حشانك جمعیدر حشا جوف واندرون
احاطه ایلدیکی شیلره دیرلر نتکم بغرسقلره
حشاء بطن دیرلر زمان دن نك جمعیدر خمره مختص
اولمق لازم دکلدر بلکه همان مطلق کوپه دیرلر
صعود

صعود هبوطك خلافیدر تصاعد صعوددن مأخوذ در
صیغه تفاعل مبالغه ایچوندر ای ارتفعت من جوّ الدّن
تقدیرنه الاعراب ومن ده واو ابتدائیه من ابتدا
ایچوندر بین بمعنی وسطدر نتکم دیرسن جلست
وسط القوم تصاعده نك ضمیری ومنها نك ضمیری
مدامیه عائدلردر وتقدیر کلام ومن وسط جوّ الدّنان
ارتفعت تلك المدامة الی مقرّ الاصلی بالکلیه ولم
یبق شیء من تلك المدامة فی الدّنان فی نفس الامر غیر اسمها
المعنی واول مدامه کوپلرك درونلرندن مقر
اصلیسی جانبنه متصاعد اولدی وفی نفس الامر
اول مدامه دن برشیء باقی قالمدی الا نامی التحقیق
دناندن مراد محبتنه متشبه اولان مقلّدینك نفوسلری
اوله پس تقدیر کلام مقلّدینك دنان وجودلرندن
می محبت الهیه متصاعد اولدی مقر اصلیسنه واول
محبتدن انلرك وجودلرنده برشیء باقی قلمدی فی الحقیقه

الاهمان اسمی بیت دردا که حریف درد آشام نماند
و زباده نمی در قدح جام نماند • کرد از دل خم
ز لطف می میل صعود • در خمکده ها از و بجز نام نماند •
و یاخود دناندن مراد نفوس کامله اولیاء الله اوله
و شراب محبة مظهر و محل اولدقلری اعتباریله و اول
مدامه نك درون دناندن تصاعد ایلمه سندن مراد
اندرك درنندن نسبت و اضافت محبتك انقطاع
وارتفاعی اولوب مقر اصلیسی اولان مرتبهٔ احدیته
رجوعی و انتسابی اوله زیرا که محب عارف چونکه
کمال فنا ایله متحقق اوله جمیع کمالاتك کندویه
نسبتی نظر شهودنده کندودن منقطع اولوب مرتبهٔ
احدیته نسبت اولنور وانك قتنده باقی قالمز الا
محجوبلرك انکا اسناد ایلدوکی اسامی نتکم دیرلر فلان
کمسنه ارباب محبتدندر و فلان عزیز اصحاب وصلتدندر
و فی الحقیقه بو دیدکلری اوصاف و اضافات بونلردن

مرتفع

مرتفع و متصاعد اولوب مقر اصلیسی اولان حقله
قایمدر دیو کندو وجودلرنده فانی و حقله باقی
درلر پس بو جهتدن محبت الهی بونلرك وجودنده
انجق انك اسمی قالمشدر بیت ماعشق بوم هوا
نماندست و هوش • با آتش سوزنده چه سان
ماند خس • از هستی من نشان نمی یابد کس •
ماندست بعاریت مرا نامی و بس • قال قدس سره
وَاِنْ خَطَرَتْ یَوْمًا عَلٰی خَاطِرِ امْرِئٍ اَقَامَتْ بِهِ الْاَفْرَاحُ وَارْتَحَلَ الْهَمُّ
اللغات خطور قلبه اختلاج ویرمکه دیرلر نتکم
خطر الشیٔ ببالی دیرلر ای اختلجه و حرکه فیه
دیمکدر و علی ایله تعدیه ایلمه سی خطوردن مرور
معناسی مراد اولندوغنی مشعردر و خاطردن
مراد بو راده قلبدر ذکر حال اراده محل قبیلندن
اولور امری و مرء رجله دیرلر اقامت به اقام
بالمکان فلان اقامةً دیرلر اذا استقر فیه

پس یا اقامه کلمه سنی تعدیه ایچون اولور واستعمالی
ما ایله اولور سببیت معناسنی وهمدر افراح فرحك
جمعیدر فرح سرورده دیرلر ارتحال انتقاله دیرلر
هم حزنه دیرلر لکن بینهماده فرق دقیق واردر ذکری
عن قریب کلور الاعراب خطرتك ضمیری مدامیه
راجعدر یوماً ظرفیت اوزره منصوبدر ویومدن
مراد مطلقاً وقتدر اقامتك فاعلی افراحدر بهٔ
ضمیر مجرور خاطره عایددر افراحك تعریفی
استغراق ایچوندر والهك تعریفی جنس ایچوندر
وهم فاعلیدر ارتحله نك ارتحلده واو عاطفه در
اقامت اوزره المعنی اکر اول باده نك یادی
وفکری بر وقتده بر کمسه نك ساحت قلبنه
مرور ایلسه ابدی انك قلبنده هموم واتراح
بالکلیه مرتحل اولوب سرور وافراح انده
مستقر اولیدی بیت از بادهٔ عشق غصه
وغم

وغم یاد شود • ویران شده حادثه آباد شود • برخاطر
غمکین کذر د شاد شود • زاندوه وغم زمانه آزاد شود
• وتقدیر تأویل البیت وان مرّت تلك المدامة
الذاتیّة والمحبّة الالهیّة وقتاً من الاوقات علی قلب
رجل غافل عن هذه المحبّة لاستقرّت فیه الافراح
وانتقل منه الاتراح زیرا بین الانام معروف ومشهور
درکه مدام حرامدن برقاچ جام نوش ایلسه هموم
وغموم ایامی نیچه مدّت فراموش ایلر پس امّ الفساد
اولان باده ده بو اولیجق خالق العباد اولان
خدای متعالك شراب طهوری برکمسه نك قلبنه
خطور ومرور ایلسه وانی برضیا وپرنور قلوب
آلام دنیادن بلکه ملول عقبیدن دور قلسه
بعید دکلدر بلکه بویله بلمین سعید دکلدر قال
ولو نظر الندمان ختم انائها لاسکرهم من دونها ذلك الختم
اللغات نظراولکی بابدن برشی کوزله تأمل ایلمك

اى تأمل الشيء بالعين بو تقديرجه تعديه شى الى ايله
اولور زيرا نظر لغتده برقاچ معنايه كلور اولا انتظار
معناسنه كلور بغير صله استعمال اولنور نتكم
انظرونا نقتبس من نوركم قولندهكى كبى اى انتظرونا
تقديرنده در ودخى تفكر معناسنه كلور وفى
حرفيله استعمال اولنور نتكم نظرت فى امر الفلانى
ديرسن اى تفكرت ديمكدر واكر لام ايله استعمال
اولنورسه رأفت معناسنه كلور نتكم نظر الامير
لفلان ديرلر اى رأفت معناسن ويررلر واكر الى ايله
استعمال اولنسه رؤيت معناسن ويررلر كما قال
الشاعر نظرت الى من حسن الله وجهه اى رايت
پس بو محلده حذف وايصال ايله كلدى و رويت
معناسنى ويرلدى ندمان بفتح النون صيغه مفرددر
رفيق مجلس شربه ديرلر قال الجوهرى نادمنى فلان
على الشرب فهو نديمى وندمانى وجمع النديم ندام

وحينئذ

وحينئذ عود ضمير الجمع باعتبار المعنى اولور زيرا كه
جنسدر جميع افرادى اوزره شامل اولور وقال
الجوهرى المنادمة مقلوبة من المدامنه لان شارب
الخمر يد من شرب الشراب مع نديمه لان القلب فى
كلامهم كثير حتى ايكنجى بابدن نقشدن حاصل
اولان اثره ديرلر مرادم مهردر نتكم ختمت على
الشئ ديرسن بن برشيئك اوزرينه مهر اوردم
ديمك اولور اناء شراب وصو دخى دننه قويجق
ظرفه ديرلر جمعى آنيه وآنيه نك جمعى اوانى كلور
من دونها اى متجاوزا عنها معناسنه در زيرا
دون على طريق الاتساع هرشيكه برحددن برحده
وبرحكمدن حكم آخره تجاوز ايلسه انده استعمال
اولنور الاعراب لو حرف شرط نظر فعل ماضى فاعلى
الندمان حتم مفعولى اناء مضاف الحميد رحتمك
لاشكرهم جواب لوهم محلا منصوب مفعوليدر

اسکرنك ضمیری جمع باعتبار المعنی ندمان عاید اولور
من دونها اسکرینه متعلقدر اعرابدن محلاً منصوب
حالدر اسکرنك فاعلندن دونهاده کی ضمیر مدامیه
عایددر ذلك اسم دراسمآء اشارتدن بعیده اشارت
اولنور ایچون قریبه اشارتده استعمال اولنسه تعظیمه
ویا تحقیره قصد اولنور بوراده تعظیمی مراددر وذلك
الختم اعرابدن محلاً مرفوع فاعلیدر اسکرنك
المعنی اکر ندمان مصطبهٔ محبت ویاران نشیمن
عشق ومودت اول شرابك ختم اناسنه ومهر
وعاسنه نظر ایده لردی هر آینه بونلری مست
ایلیدی اول مدامه دن متجاوز اولدقلری حالده
اول مهر وانك نقشی واذا كان ختم انائها فی هذه
المرتبه وقس ذات المدامة علی هذا فی علو مرتبتها
وکمال لطافتها ومرتبهٔ شاربها بیت یارب
چه میاست این که بود همواره • در نامه بر هیزم

ازوصد پاره کر مهر خمش را نکر دمیخواره بی باده
شود مست ازان نظاره التحقیق ممکندر که حضرت
ناظمك قدس سره انادن مرادی قلوب کاملان
وارواح واصلان اوله که فی الحقیقه ظروف محبت
الهیه دردلر وانك اناسنك ختمندن مرادی نقش
صوری وشکل عنصریلری اوله پس تقدیر کلام بو
اولور که طالبان قابل ومریدان صاحب دل که
ندیمان محفل باده نوشان حقیقتدرلر اکر کمال
بصیرت وغایت ادراك وفطانتله اول محبت الهیه یه
ظروف اولان شیوخك نقش صوری وشکل عنصریلرینی
مشاهده قلسه لردی اول محبتك بو طایفهٔ علیه نك
وجودلرینه کمال سرایتی اولدوغی اجلدن بو مشاهده یی
قلان طالبلره انلرك صوریسندن عظیم تأثیر
حاصل اولیدی وبونلری مست وسرخوش قیلیدی
مع هذا بونلرین ظروف قلوبنده اولان اذواق لذتی

وشراب معنويى جشيده قلمقسزين وبو مرتبه سنيه يه
ايرمكسزين زيرا صحبتك تأثيرى واصحاب قلوبك
جمالنه نظر قلمنك فائده كثيرى مقرردر كما حكى
فى العوارف المعارف عن ابى بكر الطمسانى قال
اصحبوا الله فان لم تطيقوا فاصحبوا مع من يصحب الله
لتوصلكم بركة صحبته الى صحبة الله تعالى پس بردو
عزيزلرله صحبت نيجه سنه عبادت ايلمكدن بهتر
اولمشى اول تأثير وذوقى انلردن بولمسى اعتبار ايله
دركما قال فريد الدين عطار بيت . يكدمى صحبت
بمردان خدا • بهتر از صد سال بودن در بقا • پس
اى قرداش اكرمرتبه لرندن مهجور ايسكده بارى
نظرلرندن دور اولمه تاكم مشاهده لريله برسرور
اوله سن قال قدس سره ولو نضحوا منها ثرى قبر ميت
لعادت اليه الروح وانتعش الجسم اللغات نضح اكنجى بابدن
برنسنه اوزره صو صاچمق كما قال النضح رش الماء .

على

على الشى ثرى خاك تمناك الانتعاش لا رتفاع
يعنى يوقارى قلمق سائر لغاتى معلوم الاعراب
لو حرف شرط نضحوا نك جمع ضميرى بيت سابقده
اولان ندمانه راجعدر على التأويل المذكور فيما سبق
منها ده من تبعيض ايچوندر ضمير مدامه يه
راجعدر ثرى مفعوليدر نضحونك ميت قبره
وقبر ثرى يه مضافدر لعادت جوابدر لوين
اليه ده ضمير ميته عايددر الروح فاعلدر
عادتك الجسم فاعلدر انتعش نك روح وجسمك
تعريفلرى عهد ايچوندر معهود ميتك روحى وجسمى در
بو تقديرجه مضاف اليهدن بدل اولمغه احتياج
اولمز المعنى اكر نديمان مجلس محبت اول مدامه دن
بعضيسنى برميت جاننداده نك تراب قبرنه
پاشيده قلسه لردى اول ميته روحى عودت
ايليوب جسمى يوقارى قالقيدى التحقيق اى طالب

معرفت باللّٰهدر كه حيات ايكی نوعدر بری حيات حسّی
حيوانيكه سائر حيوانات ايله مشتركدر بو حيات وبری دخی
حيات حقيقی روحانيكه خواص افراد انسانيه مخصوصدر
وبو حيات دخی اوچ نوعدر اولكی نوع حيات علم
ودانشله مرگ جهالتدن زنده اولمقلقدر كما قال الله
تعالى اَوَمَنْ كَانَ مَيْتًا فَاَحْيَيْنَاهُ قال بعض مفسّرين
ای اومن كان ميتًا بالجهل فاحييناه بالعلم زيرا كه قلب
علم واسطه سيله حقّی بلور وانك طلبنده حركت
وجنبش قلور پس دانش وجنبش زنده كانك خاصّه
سندندر نتكم نادانی وسكون خواص مردكاندندر
كما قال عليه السلام اَلنَّاسُ موتى الا العالمون والعالمون
سكرى الا المخلصون والمخلصون على خطر عظيم
وكما قال علی كرم الله وجهه و رضی الله عنه
بيت اَلنَّاسُ موتى واهل العلم احياء والناس
مرضى وهم فيهم اطبّاء وايكنجی نوع جناب حقّه

توجه

توجه قلمه ده قلبك جمعيت همتيله حياتی وتفرقه
ودغدغه مماتدن نجاتيدر زيرا جميع موجودات
عند اهل الحق موتى در الا الله پس مرگانه تعلق
وتعشق عين مردگاندن اولمقدر اهل حيات ابديه
قاتلرنده كما قيل فی حقهم بيت هر چيز كه در جهان نيست
جز حی جليل • مرده است مشو ز عشق هر مرده ذليل •
بر مرده كی تو ميل انهاست دليل • الجنس الى الجنس
كما قال يميل • ولهذا منع رسول الله صلى الله عليه
وسلم عن مجالست الموتى كما قال عليه السلام ايّاكم
ومجالسة الموتى قالوا وما الموتى يا رسول الله قال
اهل الدنيا واوچنجی نوع مماتدن فقداندن نجات
بولوب وجدان حقدن جان وحيات بوله سن
وكندو وجود موهومكدن فانی اولوب وموجود موهوب
حقانی ايله باقی قله سن وبله سنكه هر نفدر زنده
لك وار ايسه انك مشاهده سنسز عين مرده لك

وهر نه كرميت وارايسه انك كرميتسز محضا افسرده لكدر

بيت تا دل ز وجود خويش بركنده نئ • در بند خودى وخدا يرا بنده نئ • كير م كه توجانى وجهان زنده تست • تا زنده بجانان نشوى زنده نئ •

فاذا كان كذلك ممكندر كه حضرت ناظمك مرادى مرده جهل ويا مرده تفرقه ويا مرده فقد ونايافته اوله سن پس بوتقدير كلام بو اولور كه اكر اول محبت ذاتيه نك ماء الحياتندن بر مقدارى مرده جهلك ويا مرده تفرقه نك وياخود مرده فقدانك قبر جسدلرى اوزره باشيده ومرشوش البته اول مردكانه روح علم ويا روح وجدان حق عودت ايليوب انك جسمى خدمت وعبوديت وشكر كزارلكه قايم اولوب حيات ابديه ايله متصف اوليدى قال

ولو طرحوا فى فى حايط كرمها عليلا وقد اشفى لقارقه السقم

اللغات الطرح رمى يعنى اتمق فئ كولكه يه ديرلر

واصل

واصل لغتده رجوعه ديرلر باع يبيع بابندن پس ظلله فى تسميه سنك وجهى ظلك بر جانبدن بر جانبه رجوعى اولدوغندن اوتريدر پس ما عدالزوال اولان ظلله فى ديرلر وقال ابن السكيت الظل ما نسخته الشمس والفى ما نسخ الشمس يعنى ابن السكيت ظل شمسك نسخ ايلدوكى وفى شمسى نسخ ايلين در ديدى وحكى ابو عبيده وعن روبة قال كل ما كانت عليه الشمس فزالت عنه فهو فئ وظل ما لم تكن عليه الشمس فظل حايط بستانى احاطه ايلين ديوار كذا ذكره صاحب المغرب عليل بر وزن فعيل بمعنى مفعول العلة والمرض قد بر حروف دركه داخل اولمز الا افعال اوزره وقدين دورت معناسى وار در تحقيق وتقريب وتقليل وتوقع معنالرينه استعمال اولنور پس تحقيق ايچون مضارعده ماضيه ده داخل اولور مثالى قد يعلم ما انتم عليه اى يعلم ما انتم

عليه تحقيقاً وماضيه داخل اولدوغنه مثال لقد
خلقنا الانسان يعنى تحقيق بز انسانى خلق ايلدك
ديمكدر وتقريب ايچون ماضيه مختص اولور نتكم
موذنلرين قولنده قد قامت الصلوة ديرلر اى قد
قريب وقتها ديمكدر ولذلك بجن ماضيه قد داخل
اولدقده حال موقعنه واقع اولمق مستحسن اولور
كقولك رايت زيداً قد عزم على الخروج اى عازماً
عليه ديمك اولور وتقليل ايچون كلور وفعل مضارعه
مختص اولور نتكم قد يصدق الكذب وقد يحزن
الطروب كبى اى ربما صدق الكذوب وربما حزن
الطروب ديمك اولور وتوقع ايچون اولد قده ماضيه
مختص اولور بو تقديرجه قد هل فعلنك جوابى اولور
كما قال سيبويه واما قد فجواب هل فعل لان السائل
ينتظر الجواب مثلا بر نيجه كمسه اميرك بنمه سنه
مترقب اولسه لر انلره جوابده قد ركب الامير ديرسن

بجمى

پس بو محله مناسبا ولان تقريب معناسيدر
اشفى المريض على الموت اى اشرف عليه يعنى موته
يقين قلدى ديمكدر سَقَمْ وسُقْمْ كالحزن والحزن
لغتلردر مرض وخسته لك ديرلر الاعراب طرحو
ضميرى ندمانه راجعدر وكرمها ضمير مدامه يه
راجعدر عليلاً مفعوليدر طرحونك وقد انتفى ده
واو حاليه در واشفانك ضميرى مسترى عليله
عائددر لفارقه جوابيدر لولك ضميرى عليله السقم
فاعليدر فارقه نك المعنى اكر نديماى مجلس شراب
طرح ايلسه لردى اول مدامه نك ديواريلك سايه سنه
بر بيمارى هلاكه مشرف اولديغى حالتده البته
اول بيماردن سقامت ونزالك مفارقت ايليدى
اول ديوارك سايه سنده التحقيق اى طالب
اسرار الهى بلكل كه كرومدن مراد حقايق ذات
بهجة قلوب عارفان وواصلان اوله كه شراب

محبت الهی انلرك عصارهٔ اعناب وعلومیدر وخلاصه
ثمرات فهومیدر واول كروهك حایطندن مراد
وجود جسمانی وصورت هیولانیلری اوله كروم
مذكوری محیط ومشتمل اولدیغی اعتبارله وسایه دن
مراد همت عنایتلری اوله تقدیر كلام بو اولوركه
اكر بر جهالت وغفلتله خسته وبطالت وغباوتله
دل شكسته بر مریض معنوی بی اول بادهٔ محبته
منبع اولان قلوبك اصحابنك ظل حمایت وسایهٔ
عنایتلرینه طرح ایلسه لردی اول كاملانك وعارفانك
انفاس نفیسه لرندن هلول ابدیه یه مشرف
اولان علیل ذلیلدن سقامت جهالت دور وعلت
بطالت مهجور اولوب حیات الهیه ایله زنده
وصحت نامتناهیه ایله برخنده ویا سرور اولیدی
مثنوی هین محتسب ای حال بی اعتبار •
حز بزیران درخت سایه دار • اندرا در سایهٔ
آن

آن عاقلی • كش نتاند بر درازره ناقلی • ظل او
اندر زمین جون كوه قاف • روح او سیمرغ بس
عالی طواف • كر بكویم تا قیامت وصف او • هیچ
انرا غایت ومقطع مجو • كما قال رسول الله صلى الله
علیه وسلم فی حدیث صحیح اذا لقیتم شجرة
من اشجار الجنة فاقعدوا فی ظلها وكلوا من
اثمارها قال قایل كیف ممكن هذا فی دار دنیا نا
یا رسول الله قال اذا لقیتم صاحب العلم فكانما
لقیتم شجرةً من اشجار الجنة بس بونلرك ظل
حمایت وسایهٔ عنایتلری هزار خسته یه شفا
وبی شمار شكسته لكه دوادر لا تغفل فاطلب
یا صاحب البلوی تجد نجاةً من البلاء والعناء
وَلَو قَرِّبُوا مِنْ حانِها مُقعَدًا مَشَى وَيَنطِقُ مِنْ ذِكرِی مَذاقِها البُكمُ
اللغات تقریب برشیء برشیه قریب قلمق تعدیه سی
مزایله به حانك معناسی مرور ایتدی مقعداً

اقعاددن اسم مفعول وزنی اوزره ایق اوزره
قالمقعنه قادر اولمیا کوترومه دیرلر یقال المقعد
هو العاجز عن المشی لداءٍ فی بطنه مشی یورمك
نطق تکلم ایلمك ذکری وذکر یاد ایلمك مذاق ومذاقه
بمعنی الذوق قد یقال ذقت الشئ ذوقاً ومذاقاً ومذاقةً
بمعنی ذوقاً البکم ابکمك جمعیدر دلسز دیرلر الاعراب
ضمیر حانها ومذاقتها مدامیه راجعدر مقعداً
مفعولیدر قربونك مشی نك ضمیری مستتری مقعده
راجعدر وجوابیدر لوینه من ذکره ده من تعلیل
ایچوندر کما فی قول امرئ القیس وذلك من بناءٍ
جاءنی ای لاجل بناء جاءنی وذکری مضاف قدر مذاقه
البکم فاعلیدر ینطق نك وینطق معطوفدر مشی
اوزره المعنی اکر ندیمان محفل انس بر کوردمی
اول مدامه نك میخانه سنه قریب قلالردی اول
مقعد یورویدی و بیزبان اولان اول باده نك ذوقنك

یادندن

یادندن نطق ایلیدی **مثنوی** زان می کان می جو
نوشیده شود • آب نطق از کلك جوشیده شود •
طفل نوزاده بود خیر و فصیح • حکمت بالغ نخواند چون
مسیح • ان میی کز یافت زان می خوش نبی • صد غزل
آموخت داود نبی • **التحقیق** جان مدامه دن
مراد اولیا واصفیا اوله ومقعد دن مراد سیر الی
اللهدن عاجز و وامانده اولان اهل غفلت اوله
وابکمدن مراد معارف الهیه دن لسانی اولمیان
بی زبان اوله پس تقدیر کلام بودر که اکر اول مدامه
الهیه یه جام اولان کاملون عارفانك صحبتلرینه
بر طریق حقده وسیر وجود مطلقده مقعد و وامانده
اولان کمسه یی ندیمان مجلس محبت قریب ایلسه
لردی اول سیر الی اللهده عاجز اولان کتوررم
تك یوایلیدی ومعارف وحقایق الهیه دن ابکم اولنلرك
لسانندن ینابیع حکم جریان ایلیوب اسرار لدنیه دن

كفت وكوقليدر بيت زمن اى دوست اين
پندم تو پذيرد • بر وقتك صاحب دولتى كبر
كه قطره ناصدف را در نيابد • نكردد كوهر و روشن
نتابد • اساس كار وقتى محكم افتاد • كه مومن را
حضر ميكرد استاد • قال ولو عبقت فى الشرق انفاس طيبها
وفى الغرب مزكوم لعاد له الشم عبق به الطيب بالكسر
لزق بالتحريك وعباقة ثمانية يعنى طيب اكا يابشدى
واولشدى ديمكدر شرق ومشرق مطلع شمسك
اسملريدر نته كم غرب ومغرب اسملريدر محل
غروبك انفاس نفسك جمعيدر طيب ما يتطيب به
دررلر مزكوم من له الزكام ديرلر داء معروفدر
شم ادراك روايح ايتمكه ديرلر الاعراب عبقتك
فاعلى انفاسدركه مضافدر طيبه وطيبه نك ضميرى
مدامه راجعدر الشم عادتك فاعليدر له ده
ضمير مزكومه عايددر المعنى اكر اول مدامه نك

انفاس

انفاس طيبى مشرقده فايحه اولوب معطر اوليدى
وحال بوكه مغربده بر مزكوم اوليدى اول مذكومه
قوت شامه عودت ايدوب مشامى روايح الهيه نك
استشمامنه قادر اوليدى التحقيق شرقدن مراد
ارواح انبيا واوليا اوله كه هر برى مطلع شمس
ذات ومشرق نير صفات الهيه در وغربدن مراد
ابدان عنصرى افراد واشخاص انسانى اوله ومزكومدن
مراد قوت شامۀ روحانيه سى استشمام روايح
سبحانيه قادر اولمين فسرده كان اوله تقدير كلام
بو اوله كه اكر اول مدامۀ الهيه نك نفحات طيبه
وانفاس نفيسه سى مشارق ارواح انبيا ومطالع
قلوب اوليا ده فايحه ومعطره اولسه وحال بوكه
مغارب ابدان عنصرى وافراد واشخاص بشريده
برودت هواى نفس وكثافت بخار طبيعتله مشام
جانى روايح سبحانيدن محروم و بر مزكوم معنوى

برمفحوای انی لاجد نفس الرحمن من قبل الیمن یمن
قلوب انبیا واولیادن نفس رحمانیه روایح سبحانیه
استشمام ایلیدی مثنوی رفع کن ازمغز وازبینی
زکام • تاکه ریح الله درآید درمشام •
قال
ولو خضبت من کاسها کف لامس لما ضل فی لیل وفی یده نجم
اللغات الخضاب مایختضب به من الحناء وغیره
یعنی بویایه دیرلر ندن اولورسه اولسون لغت
کاس مرور ایتدی کف طرف یده دیرلر کما قال
الواحدی قیل الطرف الید کف لانها یکف بها
عن سائر البدن اللمس لصوق باحیاس یعنی یاپشمق
دریدله ضلالت خلاف هدایتدر نتکم ضل
عن الطریق دیرلر ای ذهب الی غیره دیمکدر یده
تاموزدن رؤس اصابعه کلنجه یه دك خارجه
معروفه نك اسمیدر الاعراب خضبت علی بناء
المجهولدر کلمهٔ من ابتدا ایچوندر کاسها ده ضمیر

مدامه

مدامیه راجعدر کف قایم مقام فاعلیدر خضبتك
مضافدر لامس لما ضل ده ما نافیه در لا زایددر
ولونك جوابی اولمغه علامتدر ضل نك فاعلی ضمیر
مستتردر که لامسه راجعدر لیلك تنکیری
عموما افاده ایدر وفی یده ده واو حالیه در ضمیری
ضل نك فاعلی ولان لامسه راجعدر نجمك تعریفی
عهد ایچوندر ومعهود بوراده یددر وید ردن
مراد کاسدر کما مر وجه التشبیه المعنی اکر اول
مدامه نك کاسندن اکا لامس اولان کمسنه نك
الی مختضب ومنصبغ اولیدی لیالی مظلمه ده هیچ
برکیجه ده اول لامس کمراه اولمیدی وحال بوکه
انك یدنده نجم واردر پس نیجه کمراه اولور
التحقیق خضابدن مراد اول کاسك اشعه سندن
لف لامسه واقع اولان پرتودر علی وجه
الاستعاره وکاسدن مراد قلب محمد وروح احمدیی

اوله كامرة فى السابق ویاخود مطلقا قلوب تملين
اوله وكف لامس طالب وسالك اولنلرين عقلندن
ویا روحندن استعاره اوله تقدير كلام اكر اولـ
شراب محبت ذاتيه نك كاسنك اشعه وانوارندن
اول كاسه لامس وملمس اولان طالبك دست
عقلى وروحى منضيع منور اولیدی لیالی ظلمانی
جسمانيدن هرنه ظلمتده اولورسه كمراه اولميدى
وحال انكه انك يد روحنده شراب محبتك ماه وش
كأس منير اوله پس بو تقديرجه كمراه اولماق
بطر الاولى اولور بلكه انك قلبى كاسنك نورندن
بى نور اولنلر بله يولن كوردو مرادين بولور بيت
هركس كه نديدست جام مى ناب • كر در كفش
ازعكس مى ناب حضاب • در ظلمت شب كه نكند
راه صواب • بنهاده بكف مشعلهٔ عالم تاب • قال
وَلَوْ جُلِيَتْ سِرًّا عَلَى اَكْمَهٍ غَدَا بَصِيرًا وَمِنْ رَاوُوقِهَا يَسْمَعُ الصُّمُّ

اللغات جُلِيَتْ على البناء المقول اى اظهرت وكشفت
السّر نقيض الجهر واكمه انادن اعمى طوغن غدا
غدوندن وقت عدوده كيتمكه ديرلر نتكم غدا زيد
اى ذهب فى الغد ديمكدر اندنصكره عام اولدى
وصار معناسنه ده استعمال ايدرلر الرّا ووق
للصّفات يعنى سوزكه وصافى يده جك الته ديرلر
نتكم راق الشّراب بروق رقا ديرلر اى صفا ديمك
اولور صمّ اصمك جمعيدر الاعراب جليت
ضميرى مداميه عايددر سرًّا منصوبدر حاليت
اوزره على اكمه متعلقدر حلبيه غدا جوابدر
لوك بصيرًا حاليت اوزره منصوبدر راووقها ده
ضمير مداميه راجعدر المعنى اكر اول مدامه
الهى ظاهر وكشف اولنسيدى اغياردن مستور
اولدوغى حالده براعماى مادرزاده بصير اوليدى
وياخود معنا بصير اولديغى حالده كيديدى واول

مدامه نك عند تضغيتها سوز كوسندن حاصل
وحادث اولان صوتدن صم صاحبلرینك كوشی
اشیدوب علت صم انلردن اول صدانك خاصه
سیله زایل اولیدی التحقیق راو وقدن مراد عشاق
الهیه نك وجودلری اوله كه شراب محبت الهیه یی
كدورات تعلقات كونیه دن و غبار شركت اغیار
وماسوادن پالوده ایدیجلر دریس تأویل بو اولور كه
اكر شراب محبت ذاتی من بعد مشاهده حقله
دلشاد اولمین بر كور مادر زادك باطننه حفیة
جلوه قلنسه وسری كشف اولنسه ابدی انك
دیده شهودی كشاده اولوب جمال حقی هر آینه
آینه خلقیه ده بنیا اولوب شهود وحدت مطلقه یه
توانا اولیدی واول شرابك مصفاتندن حاصل
اولان صیت وصداسندن وسوز كوسندن
حادث اولان صوت نداسندن كر اصلی واصم

جیلنك

جلینك كوشی شنوا اولیدی ودخی فبی یسمع
وبی یبصر اسرارنی بولیدی بیت چون می
صفت جلوه نمای یابد • صد دیدهٔ كور روشنای
یابد • ور زانكه شد صدای بالودن او • در كوش
كر از كری رهای یابد • وقال قدس سره
وَلَوْ أَنَّ رَكْبًا يَمَّمُوا تُرْبَ أَرْضِهَا وَفِي الرَّكْبِ مَلْسُوعٌ لَمَا ضَرَّهُ السُّمُّ
اللغات الركب اصحاب الابل فی السفر دون الدواب
ركب اصحاب ابله دیرلر سفرده دواب صاحبلرینه
دیمزلر اون كمسه واوندن زیاده یه اطلاق اولنور
يممته تيمما ای قصدته ومنه التیمم ترب خاكه
دیرلر ملسوع اسم مفعولدر لسعت الحية دیرلر یعنی
مار وعقرب بر كمسه یی صوقسه ضر ضد نفع
سم فتحله ده زهیره دیرلر الاعراب لو حرف
شرط ان حرفدر حروف مشبهه بالفعلدن اسمی
ركبا خبری يمموا ارضها ده ضمیر مدامیه راجعدر

السم فاعلیدر حضرتنك المعنی اکر برالای شتر
سواران وقافله وکاربان اول مدامه نك زمینی
خاکنك زیارتنه قصد ایلسلردی وحال بوکه
ایچلرنده برمارکزیده اولسیدی اول ملسوعه
زهر ضرر ایتمییدی التحقیق مراد ناظم الله اعلم
بواوله که جماعت اهل سلوکدن . برنیجه طائفه
عالیمقدار اشتران شوقه سوار اولوب اول مدامهٔ
الهیه نك منبت ومغرسی بته جك یر اولان قلوب
اولانك خاك جسمانیلرینك زیارتنه قصد ایلسلردی
وحال بوکه انلرك ما بیننده مار نفس اماره یه
کزیده وزهر حب افعیٔ دنیای چشیده . بر ملسوع
اولسیدی اول عزیزك خاك وجودی برکاتندن
وبو طائفه اهل شوقه وسلوکه مرافقت ایتمه سیله
اول مارکزیده وزهرچشیده دنیایه سم هلاهل
حب دنیا ضرر ایتمییدی زیرا که اول مظهر محبتك

خاك

خاك وجودی تریاق اکبر وانك مریدان وزایرانك
مصاحبتی کبریت احمردر بیت قومی که
حق راست قبله همت شان • تا سرداری سرمکش
از خد متشان • آن راکه جشید زهر افات زدهر •
خاصیت تریاك دهد صحبت شان • وقال
وَلَوْ رَسَمَ الرَّاقِی حُرُوفَ اسْمِهَا عَلَی جَبِینِ مُصَابٍ جُنَّ اَبْرَاهُ الرَّسْمُ
اللغات رسم اثره دیرلر کما ان رسم الدار ما کان
من اثارها لاصقاً بالارض راقی ایکیجی بابدن
افسون ایدیجی یه دیرلر رقاه رقیة دیرلر افسون
ایلدی اتمکله دیمك اولور وحضرت ناظم ولو رقم
الراقی دیمدی رسم دیدی معهدا راقمك راقی
لفظنه مناسبتی رسمدن زیاده ایدی پس نکته
بودر که رقم رسمدن اکرچه قویدر لکن اثرین
مع ضعفه راقیه اسنادی جائز اولیجق رقمك
اسنادی بطریق الاولی اولور بدون العکس وکذلك

اسمهادیمدی حروف اسمها دیدی رعایة لتلك
النكتة فافهم جبین النه دیرلر مصاب من اصا به
مصیبة رسیده دیرلر جُنّ لضم الجیم والتشدید
علی بناء المفعول یقال جنّ الرجل جنونا فهو مجنون
ابراء ای یجعل بریئا ذلك المصاب من الجنون
ذلك الرسم الاعراب رسم نك فاعلی راق در
حروف مفعولیدر مضافدر اسمه اسمك ضمیری
مدامیه عاید درجن محلا مجرور صفتیدر مصابك
ابراءنك فاعلی رسمدر ضمیری مصابه راجعدر
وجملهٔ ابراء جوابدر لوین الرسمنك تعریفی عهد
ایچوندر المعنی اکر رسم ونقش ایلسه
برافسونکر کمشه اول مدامهٔ الهیه نك اسمنك
حرفلرینی بر مصیبت رسیده مجنونك جبیننه
ذلك المصابی اول جنوندن بری قیلیدی التحقیق
مراد ناظم الله اعلم بو اوله که اکر عارفان اسرار وحدت

وشارباده

وشاربان بادهٔ محبت که افسونکران مجنونان نفس
هوا ورقیه خوانان مصروعان محبت دنیا دررلر
شراب محبت ذاتیه نك سمات وعلاماتنی قلم نصیحت
وارشادله جبین باطنلری وصحیفهٔ خاطرلری
اوزره نقش ایلسلردی اول جنونك آفتندن
آنلری صحیفه خاطرلرنده اولان نقش جبینه دن
بری ومصون قلوب اول صرعك غوایلندن
محفوظ ومأمون قیلیدی بیت زان می درکش که
طبع خندان کردد • تمییز دخرد هزار جندان کردد •
برجبهه دیوانه زمامش حرفی • که نقش کنی
زهوشمندان کردد قال وفوق لواء الجیش لو رقم اسمها
لاسکر من تحت اللوا ذلك الرقم اللغات الفوق صد
التحت اللوا بالمد واحد الالویة یعنی سنجق الجیش
الجند یسیرون الحرب جاشت القدر دیرلر بقجن
چولمك غلیان ایلسه کذلك عسکر دخی بر برینه

قيلندوغى ايچون جيش ديرلر كما قال شمس الائمة
السرخسى في سير الكبير سمى الجيش جيشا لانه
يجيش بعضهم في بعض لكثرة عددهم الرقم يازمق
كتابت في كما يقال الرقم والترقيم تعجيم الكتاب ونقطه
وتبيين حروفه الاعراب فوق ظرفيت اوزره
منصوب مضافدر لوايه ولوا دخى جيشه رقم على
بناء المفعول اسمها قايم مقام فاعلى ضميرى مدامه
راجع لاسكر جوابيدر لوك من موصول مفعوليدر
اسكرنك ذلك الرقم فاعليدر اسكرنك المعنى
اكر لول شراب محبت ذاتيه نك اسمى برالاى عساكر
بيشمارك لواسى اوزره نقش وتحرير اولنسه اول
لوايه تابع اولان كمسه لرى اول نقش ورقم مست
ايليدى حضرت ناظمك تحت اللوا قولى كنايه در
اول لوايه تابع اولمقلقدن زيرا برشيئك تحتنده
ديمك لك اكا تابع در ديمدن كنايه در بس اى

الذهن

الذهن يتبعون ذلك اللوا تقديرنده اولور التحقيق
قابلدركه جيشدن مراد كروه مريدان وزمرهٔ
انبوه مستفيدان اوله ولواى جيشدن مراد
مرشد كاملدر ومربى واصل اوله كه علو مقام
علوم ومعارفده اول طائفه ميانده كلواء الجيش
استهار تمام صاحبيدر يعنى تقدير كلام بو اولور كه
اكر كاتب حقيقى جيش مريدان ومسترشدانك
لواسى مثابه سنده اولان مرشد كاملك جهت
روحانيتنه كه جهت جسمانيتنه فوقيتى مقرردر
اول شراب محبت ذاتيه نك سمات وصفاتنى تجلى
ذاتيه شيله نقش ورقم قلسيدى انك تحت ارادت
وظل حمايتنده اولان مريدلرينى وربقهٔ رقيتنده
وعلاقهٔ خدمتنده اولان مستفيدلرينى اول
شرابك اسمنك وصفات رسمنك نقشى مست
وسرخوش ايليدى بيت ازباده طلب كه كرنهى

برکف شاه • یك ساغر از ان سر نهد افسر جاه •
ور بر علم جیش نکاری نامش • در سایهٔ آن مست
شود جمله سپاه • **قوله** تُهَذِّبُ اخلاقَ النَّدامی فَیَهتَدی
بها لطریق العزم من لا له العزم **اللغات** التهذیب
کالتنقیه واخلاق تهذیب قبیحه اولان خویلری
حسنه یه تبدیل ایدوب ذمیمه سنی حمید قلمقدر
اخلاق خلقك جمعیدر خلق سجیه دیرلر پس
خلق عبارتدر نفسده راسخه اولان شول هیئتدن
که افعال حسنه نك ویاخود افعال سیئه نك
صدورنه مبدا اوله ندامی ندمانك جمعیدر
وقدمر تفسیره وکذا مر تفسیر الاهتداء تعدیه سنی
بو محلده لام ایله در العزم القصد **الاعراب**
تهذب نك فاعل ضمیری مدامیه راجعدر اخلاق
مفعولیدر و مضافدر ندامایه فیهتدی ده فا تفریع
ایچون بها ده با سببیه ضمیر تهذبنك فاعلی اولان

مدامیه

مدامیه عایددر من فاعلیدر یهتدینك لا له ای
لیس له ضمیر من نه عایددر **المعنی** اول مدامهٔ
الهی و شراب محبت ربانی اخلاق ردیه دن ندما و
محبان تطهیر و تهذیب ایلر پس یول بولور و مهتدی
اول مدامه سببیله طریق عزم صحیحه شول کمسه که
انکچون عزم یوغیدی **التحقیق** التهذیب عند الصوفیه
تجرید العزم الی الله بقوة المحبة حتی یبقی العزم
صافیاً عن جمیع الکدورات والعلل وتهذیب الاخلاق
تطهیرها عن الرذایل وتحسینها بالخصایل پس
افعال ردیه نك ازاله سینه علاج واخلاق مرضیه نك
وصولنه منهاج محبت الهی و مودت ربانیدر که طبیب
امراض قلوب و مزیل خلق معیوبدر **بیت**
شاد باش ای عشق خوش سودای ما • ای طبیب
جمله علتهای ما • ای دوای نخوت ناموس ما •
ای تو افلاطون و جالینوس ما • هر کرا جامه ز عشق

چاك شد • اوزحرص وجمله عيسى پاك شد •
وهمچنين مقعدان دواماندكان طريقت وشريعته
دست وپاوبطالان حضيض كسالت وبطالته مضيق
غفلت وجهالتدن نجات ورها عشق سنجا نبددر
دل مرده حيات وجاودان وجماد افسرده يه حركت
وجولان ويريجيدر بيت عشق جان طور آمد
عاشقا • طور مست وخر موسى صعقا • قال
وَيَكْرُمُ مَنْ لَا يَعْرِفُ الْجُودَ كَفُّهُ وَيَحْلُمُ عِنْدَ الْغَيْظِ مَنْ لَا لَهُ الْحِلْمُ
اللغات الكرم نقيض اللوم لوم خصال منكره يه
ديرلر نتكم امام مرزوقى شرح حماسه ده بيوررلر
الخصال المنكرة اذا اجتمعت سميت لوما جود
اولكى يابدن بذل مال ايلمكه ديرلر نتكم امام راغب
ذريعه ده بيوررلر الجود بذل المقتنى وبقابله البخل
وعدم عرفان جود زياده بخلدن كنايه در وكفه
اسنادى مظهر بذل اولديغى اعتباريله در حلم اناءة

ويرديارلكه

ويرديارلكه غيظ من باب باغ خشم وغضب
الاعراب يكرم نك فاعلى من لا يعرف ده كى من در
يعرف نك فاعلى كفه در ضمير منه عايد در ويحكم
نك فاعلى ثانيجى من در المعنى وكريم اولور شراب
الهى سببيله شول كمسه كه بخيلدر والى جود وسخا
بلمز وحليم اولور عند الغضب شول كمسه كه انكچون
حلم يوغيدى پس بونلر دخى خواص واثار وشراب الهى
دركه شاربنى حرص وبخل وخشم وغضب وساير
اخلاق رديه افعال ذميمه دن پاك وطاهر ايليوب
حرص يرينه قناعت وبخل محلنه جود وسخاوت
وغيظ وغضب محلنه حلم اناءه اعطا ايدرلر بيت
مبحل كه شب وروز درم اندوزد • ازجودت مى
جود وكرام وزد • وانزاكه نشست زآب مى آتش
خشمش • كى نائره ظلم وستم بفروزد • قال
وَلَوْ نَالَ فِدْمُ الْقَوْمِ لَثْمَ فِدَامِهَا لَأَكْسَبَهُ مَعْنَى شَمَائِلِهَا اللَّثْمُ

اللغات نیل خیره اصابت ایتمکه دیرلر کما یقال نال
خیراً ینال نیلاً ای اصاب واصل نیل ینیل ایدی
مثلا تعب یتعبُ وقیل النیل هو الوصول الی النفع
اذا اطلق وان قید یقع علی الضرر لان اصله
الموصول الی الشئ قدم یورغون ثقیل کسه یه دیرلر
یقال رجل قدم ای عیّ ثقیل القدام بکسر القاف ابریق
ایچنده کی صویی صافی ایتمک ایچون ابریق وبردق
اغزنه قودقلری سوزکی کما یقال ما یوضع فی فم
الابریق لیصفی به ما فیه والقدام بفتح الفا والتشدید
مثله قوم مفرد اللفظ مجموع المعنی در جماعت ورجالک
اسمیدر اللثم القبله یعنی بوس ایتمکه دیرلر یقال
لثمت فاها بالکسر اذا اقبلها فتحله ده جایز در کسب
جمع وتحصیله دیرلر شمال خلقه دیرلر الاعراب
قدم نالهنک فاعلی در ولثم مفعولیدر ویجوز
بالعکس ایضاً لثم ده مضافدر قدامها یه ضمیر مدامیه

راجعدر

راجعدر لا کسبه جوابیدر لوک ضمیر قدم قوامه
راجعدر اللثم فاعلیدر اکسبه نک المعنی اکر
بر قومک ثقیل ونادانی وابله وکرانجانی اول
مدامه نک ابریغنک اغزنه قودقلری سوزکو
سنک بوس ایتمه سنه نائل وواصل اولسیدی
اول کرانجانه ذلک اللثم تحصیل ایتدوریدی اول
مدامه نک اوصاف حمیده واخلاق پسندیده سنک
معناسنی التحقیق الله اعلم قدم قومدن مراد
کرانجانان طریقت ووامانده کان شریعت درلر
وقدام مدامه دن مراد شول کامل ومکملک وجود
دیدرکه سرپوش خم وحدت ومضاف ابریق
محبت احدیتدرکه تمیز وتصفیه ایدیجیدر لایق
ونالایق ودرد وصافی وحق وناحقی بس حاصل
کلام وزبدهٔ مرام بو اولورکه اکر بر مرید قصیر
الفهم وکرانجان وبر مستفید غالب الوهم

وبی درمانکه جاشنیٔ محبت الهیه دن ذوق الماamش
ولذت معرفتی طویمامش اول شراب محبتك سوزکیسی
مثابه سنده اول بر عارف کاملك وشیخ واصلك
شرف پابوسنه نائل اولمسیدی هرآینه اول کامل
واول عاجز وغافله یمن خدمت وبرکت صحبتیله هر
کسب ایتدریدی محبت الهیه دن حاصل اولان
اخلاق حمیده وافعال پسندیده یی که خصایل
انبیا وشمایل اولیا در مثنوی تا رخدان باغ را
خندان کند • صحبت مردانت ازمردان کند •
همنشین مقبلان جون کیمیاست • وجون نظرشان
کیمیای خود کجاست • هرکه خواهد همنشین باخدا •
کو نشیند درحضور اولیا • ازحضور واولیا کر
بکسلی • تو هلاکی زانکه جزوی نی کلی • قال
یقولون لی صفها وانت بوصفها خبیر اجل عندی باوصافها علم
اللغات والمراد من الوصف ما یقوم بالمدامة
من

من المحاسن پس بو محله کلنجیه دك ذکر اولنان
اثار وخواصی ایدی پس بو ذکر اولنان اوصافدر
الخبیر العالم معناسنه اجل سکون لام ایله حرف
جوابدر نعم کبی مخبره تصدیق اعلام ایچون اولور
پس اکر جمله استفهامیه واکر غیر استفهامیه
هرقنغی اولورسه صکره واقع اولوب جواب اولور
مثلا قام زید واقام زید واضرب زید عمرا بونلره
اجل دیو جواب ویررسن اخفش دیرکه اجل
نعمدن احسندر تصدیق ایتمکده ونعم اجلدن
احسندر استفهامیه ده واذا قال اتذهب قلت
نعم وکان احسن من اجل پس بو محلده تصدیق
ایچوندر کقوله انت بوصفها خبیر انکچون اجل
ایله جواب بیوردیلر اعراب ضمیر یقولون
طالبان اوصاف شراب محبت الهیه یه عاید در
صفها مقول قولدر ضمیر مدامیه راجعدر وانت

بوصفها خبير جمله حاليه در كه تعليل مقامنه
قايمدر انت مبتدا خبير خبر يدر عندى خبر علم
مؤخر مبتدا در فتقدير الكلام يطلبون طلاب
اوصاف المدامة منى يقولون بلى قد شرحت
ايها الناظم خواصها وانارها فى الابيات السابقة
فليقل ايضاً بعض اوصافها المخصوصة حتى نعرفها
وباوصافها الحميدة والحال انت بوصفها عالم
فقلت اجل عندى باوصاف تلك المدامة علم
دقيق وشر رقيق فهم من اوصافها من فهم وجهل
من جهل فذكر اوصافها فى هذا البيت . وقال
صفاءٌ ولا ماءٌ ولطفٌ ولا هوا ونورٌ ولا نارٌ وروحٌ ولا جسمٌ
اللغات جمله سى معروفدر ديش الاعراب صفاء
مبتدا محذوفك خبر يدر اى صفاء تقديرنه
لا ماءٌ ده واخوانده اولان لا لر ليس معناسنه
اولان لا لردر وخبر لرى محذوفدر فتقدير

الكلام تلك المدامة صفاءٌ وليس له ما معها ولطف
ولا هواء معها اوهناك يعنى لا يكون ذلك
الصفا صفاء ماء وذلك اللطف لطف هواء وكذلك
هى نور وليس معها اوهناك لا يكون ذلك
النور كنور النار لانها يحترق كاحراق النار
بل شانها افاضة الوجود وانارة الوجوه وعمارة
القلوب بالعلم والمعرفة وكذلك هى روح مجردة فلا
يكون معها جسم يعنى لاحظ لها من الكثافة المعنى
بكا شراب الهيه نك اوصافنه طالب اولنلر ديرلر كه
اول مدامه ذاتيه بى وصف ايله زيرا حال بوكه
سن انك وصفنه عالمسن بلى بنم قتمده انك
اوصاف حميده سنه علم واردر اول مدامه نك
صفتى بودركه اول مدامه محضا صفادر اما صفوتى
صفاء ماء كبى دكلدر غبار يله كدورتكير اوله وعين
لطافتدر اما لطافتى لطافت هوكبى بخاردن

كثافت پذير اولمز وكذلك بر نور بر حيور دركه
نور ناركبى ظلمات دخانله آميزش قلمز وبر روح
بر فتوحدركه تعلق اجسامله الايش بولمز التحقيق
معرفت حقايق مجرّده وبسيطه من حيث تجرّدها
وبساطتها خدادن واذن خدا لاحق اولان انبيا
واوليادن غيريه متعذّردر الّا باتّصاف الحقايق
بالاوصاف وباعتبار ارتفاع الموانع الحايلة بين
المدرك ومدركانه فاذا كان كذلك حقايق مجرّده نك
من حيث التجرّد البساط معرفتى متعسّر اولوب
ومن حيث الاتّصاف بالعوارض والصّفات ممكن
ويسير اولدوغيچون شيخ ناظم حضرتلرى
قدّس سرّه مريدان ومستفيدان السنه سندن وانت
بوصفها خبيرٌ ديوب وانت بها جيبر بيورمديلر زيرا
بونلرن بصر بصيرتلرندن دخى نسبت كونيّه وصفات
يقينيّه بالكليّه مرتفع اولوب حقايق مجرّده نك

معرفت

معرفت وادراكنه يول بولمديلر انكچون ابلره بلا
اوصاف اولان ادراكى متعسّر اولدى اما اول
عارف كاملك كه ديدهٔ شهودندن حجاب كونيه
مرتفع اولمشدر ودخى وبى يسمع وبى يبصر خواسنجه
قرب نوافلى بولمشدر وياخود مقام قرب فرائض
بر مصداق مارميت اذ رميت وبر مغزاى ان الله
قال على لسان عبده سمع الله لمن حمده وكندويه
مقام قلمشدر انلره بو حقايق مجرّده نك بلا عوارض
ولا اوصاف معرفت وادراكى متعذّر دكلدر پس
حضرت ناظمك اجل عندى باوصافها علم بيوردقلرى
سائل اولان مريدلرك مرتبه سنه وسؤالنه مناسب
ومطابق اولدوغى اجلدندر والّا بربنده نك كه
جناب حق عزّه وشانه قرب نوافلده آلت وادراكى
اوله وبالعكس قرب فرايضده بنده اكا آلت اوله
ادراك حقايق مجرّده انلره ممتنع اولمز بلكه مشيّته

متعلق اولور ودخی حضرت ناظمك اجل عبد باوصافها
علم قولنده اشارت وار در شول حقایق اشیایه
ومعارف خدایه واصل اولان مرشدلره كه واما
السائل فلا تنهر واما بنعمة ربك فحدث فحواسنجه
مستفید ومستحق اولنلردن علمی دریغ ایلمیه لر
اكر لا یعطوا الحكمة الی اهلها فتظلموها مقتضاسنجه
نا اهلدن حذر ایلمك كرك اما ولا تمنعوها عن اهلها
مغزاسنجه اهل نظر قلمق كرك انكچون حضرت ناظم
نا اهله اعتراف ایلیوب بعض اوصاف ومحاسننه
كلموا الناس علی قدر عقولهم فحواسنجه شروع
ایلیوب بیوررلر قال محاسن تهدی الواصفین لوصفها
فیحسن فیها منهم النثر والنظم محاسن حسنك جمعیدر
علی غیر القیاس وحسن قبحك ضدیدر الهدایة
الدلالة باللطف هداه الطریق وهداه له وهداه
الیه كلها بمعنی واحد یعنی لطفله یول كوستردی دلالت

ایلدی

ایلدی نثرله نظم كلامدن ایكی صنفدر قال الراغب
لتألیف الكلام اربع مراتب الاولی ضم حروف
التهجی بعضها حتی یتركب منها الجمل المفیدة وهی النوع
الذی یداول الناس ومخاطباتهم وقضاء حوایجهم
یقال المنثور من كلامهم والثانی ان یضم بعض ذلك
الی بعض فیما له مبادی ومقاطع ومداخل ومخارج
ویقال المنظوم والثالث ان یجعل فی اواخر الكلام
مع ذلك وزن مخصوص ویقال له الشعر الاعراب
محاسن مبداء محذوفك خبریدر تقدیری لها محاسن
تهدینك فاعلی تحتنده اولان ضمیر مستتردر كه
محاسنه عاید در لوصفهاده وفیهاده ضمیرلر مدامیه
راجعدر بعضیلر محاسنه راجعدر دیمشلر اما
اوتكی اولیدر فیحسن ده فاعلیتیه ده منهم ده ضمیر
جمع واصفینه راجعدر النثر فاعلیدر یحسن نك
والنظم اكا معطوفدر المعنی اول مدامه ایچون

شول محاسن اوصاف ومكارم خواص واثار
واردركه واصف اولان عارفلرى ومادح اولان
واقفلرى هدايت ودلالت ايلر اول مدامه نك حقيقت
وصفنه يس اول مدامه نك شاننده واوصاف بى
پاياننده اول وصفلرده كلمات منثوره نك صدورى
مستحسن وخوب وقصايد وغزليات منظومه نك
ظهورى مندوب ومرغوب اولور والله اعلم بالصواب
قال قدس سره قال ويطرب من لم يدرها عند ذكرها
كمشتاق نعم كلما ذكرت نعم اللغات طرب تحريك ايله
بر خفتدركه انسانه عارض اولور شدة سروردن
ويا شدة حزندن اما اكثر شدة سرور معناسنه
استعمال ايدرلر بابى علم يعلم دروا وجنجى دن دخى
جائزدر كما قال في الصحاح الطرب خفة يصيب
الانسان من شدة حزن او سرور وغلب استعماله
فى الثانى وهو المراد هنا الدرايه العلم والشوق

والا

والاشتياق نزاع النفس الى الشئ منلا جامى
ديركه نعم بضم النون بر امرءة نك اسميدر كذا
فى الصحاح لكن صحاحده بوقدر اما بوده صحيح اولور
نعم فتح نون ايله ديرلر خاصة بخلاف الانعام زيرا
انعام انواع مواشيه اطلاق اولنور پس نعم مذكر
ومؤنث اولور كما ثبت فى درة الغواص للحريرى
قال فيه النعم بالفتح الابل خاصة بخلاف الانعام
فانها لانواع المواشى ثم انه قد يذكر ويؤنث الاعراب
ويطرب معطوفدر تاو يكرم اوزره قوله يقولون
ودخى وما يتعلق به بواراده كلنجه جملهٔ معترضه
اولور بين المعطوف والمعطوف عليه والاعتراض
على ما ذكره الفاضل التفتازانى فى شرح الكشاف
هو ان تؤتى فى اثناء الكلام او بين كلامين متصلين
معنى بجملة او اكثر لا محل لها من الاعراب لنكتة
من فاعليدر يطرب نك ضميرى مؤنثلرى ايكى موضعده

بله مدامیه عایددر ذکرت علی بناء المفعولدر نعم
قایمقام فاعلیدر المعنی طرب ایلرو بیقرار اولورلر
شول کمسه‌که اول مدامه‌یی بیلمدی و جاشنیسنی
طویمدی انك ذکری قتنده یا کندو ذکر ایلدیکی
وقتده اولسون و یاخود غیریلرك ذکر ایلدیکی
وقتده اولسون شول عاشق مشتاق کبی طرب
ایلر که هربار معشوقه‌سی اولان نعم ذکر اولنسه طرب
ایلردی پس عند ذکر تلك المدامة سامعین دخی
بویله طرب ایدرلر واکر نعمدن مراد ایل اولورسه یه
ینه مآل بودر فافهم اما کسر نو نله نعمتك جمعی اولسه ده
وینه معنایه حلل کلمز والله اعلم وقال قدس سره
وقالوا شربت الاثم کلا وانما شربت التی فی ترکها عندی الاثم
اللغات اثم کناهه دیرلر بوراده خمر مرادر زیرا
خمره دخی اسم اطلاق اولنور اثمه سبب اولدوغی
اعتباریله کما قال الشاعر شربت الاثم حتی ضل عقلی

عندی

عندی بوره‌ده فی معتقدی ومذهبی معناسنه در
کما یقال هذا عند ابی حنیفه کذا وهذا عند الشافعی
کذا ای فی معتقدهما ومذهبهما الاعراب شربت
علی بناء المخاطب الاثم مفعولیدر بو جمله مقول قولدر
کلا حرف ردع درکه انلرك شربت الاثم دیدکلرینی
دفع در اتمادە معنای استثنا واردر تقدیرده شربتها
ای خاشا وکلا الا شربت الخمر التی فی ترك شربها
الاثم والخطاء پس ترکها ضمیری موصوف محذوفه
که خمردر اکا راجع اولوب مضاف مقدر اولورکه
شربدر المعنی فهم معانیدن قاصرلر ولباس
مجازده ادراك حقایقدن بیخبرلر بوموصوف
اولان شرابی می صوری و بادۀ انکوری توهم ایدوب
دیدیلرکه صدر قصیده‌ده شربنا دیو انك شربنه
اقرار ایلدك ودخی سایر ابیاتده انك خواص اثارندن
که اخبار قلدك اول اثمی وخطای مستلزم اولان

خمردركه سنى ايچدين پس انك نتيجه ضلال وشارب
مستحق عذاب ونكالدر پس حضرت ناظم انلرى ردع
ومنع ايليوب بيوررلركه حاشا وكلا اول خمر سورى
وبادهٔ انكوريدن ايچمدم بلكه شول شراب طهوردن
ايچدمكه اول ايچدوكم خمرين شربتى ترك ايلمكده بنم
مذهبمده اثم واردر وانك شربندن محروم اولان
مشرب توحيددن دورو جناب حقدن مهجوردر

بيت جز دره عشق رنج بردن كنهست • جز شارع ميخانه سپردن كنهست • كفتى كنه است
باده خوردن حاشا • در مذهب ما باده نخوردن
كنهست • وقال قدس سره هنيئا لاهل الدير كم سكروا بها
وما شربوا منها ولكنهم هموا اللغات هنى شول طعام
هضم اولوب ساكن اوله يقال هنوء الطعام يهنو
هناة فهى يهنئ يعنى طعام حضم اولدى وشكدى
من باب ظرف يظرف ظرافة وبكسر النون هناء

يهنى

يهنئ من باب السادس دير معبد نصارى اية و
اصطلاحات صوفيه ده عالم انسانيدن عبارت
ايدرلر همت بالشئ هماء اى قصدت قصدا ديمك
اولور الاعراب هنيئا صفتيدر مصدر محذوفك
تقديره اى ليشرب اهل الدير شربا هنيئا لهم كم
خبريه در مميزى محذوفدر اى كم مرة تقديرنده در
بها ده ومنها ده ضميرلر مدامه عايددر شربونك
ضميرى ومنها نك ضمير بارزى وهموانك ضميرى
اهل ديره راجعلردر وماشربوا ده واو حاليه در
المعنى خوش كوارا اولسون بادهٔ محبت ذاتيه
اصحاب عالم انسانيه وارباب جسمانيه كه اول
مدامه ايله نيجه نيجه سرخوش اولديلر وعقالى
عقلدن خلاص اولوب بيهوش اولديلر وحالى
بوكه هنوز منتهيانه وارباب كمال كبى اول مدامه دن
صافى وصرف كماليله نوش قلمديلر ولكن بو اهل

اول مدامیه انجق قصد وارادت ایلر بیت

انانکه بپای خم می مست شدند • نا برده بیاده هم
دست از دست شدند • یک جرعه نخوردند ولیکن
چو گذشت • اندیشهٔ می بر دلشان مست شدند •

قال قدس سره . وعندی منها نشوة قبل نشاتی
معی ابدا تبقی وان بلی العظم اللغات نشوه بالفتح
سکره دیرلر وروحک نشاءة ونشاءة بالمد خلقته
ومخلوق اولمغه وحدث بلی الثوب یبلی بیتا دیرلر
یعنی ثوب اسکدی دیمک عظم کمکدر الاعراب
نشوة مؤخر مبتدا عندی مقدم خبردر منها ده ضمیر
مدامیه عاید در تبقی نک فاعلی تحتنده اولان ضمیر یدر
که نشوه یه عاید در بلی نک فاعلی عظم در المعنی
وبنم قتمده اول مدامهٔ الهیه دن مست اولمق
وجودمدن اولدر واول نشوه ابدالاباد بنمله
باقی اولور اگرچه استخوانم اسکرسه ده بیت

برمن

برمن زوجود خود نشان نابوده • عشق تو شراب
بیخودی بیموده • زان می بشدم ز بود خویش آسوده •
گر خود شود استخوان فرسوده • وقال قدس سره
علیک بها صرفا وان شئت مزجها فعدلک عن ظلم الحبیب هو الظلم
اللغات علیک بها اسماء افعالدندر ای خذ بتلک
المدامة دیمکدر صرف غیر مخلوط مزج مخلوط
وامیخته عدل بوراده عدول معناسنه در نتکم
عدل عن الطریق عدولا دیرلر یولدن دوندی دیمک
اولور بو معنایه عن ایله تعدیه سی دلالت ایدر
زیرا قسط معناسنه اولان عدل علی ایله تعدیه ایلر
ظلم بفتح الظاء ماء الاسنان وبریقها یعنی دیش
صوینه دیرلر ودیشک صافی وبراق اولمه سنه
دیرلر الاعراب صرفا حالدر خذ معناسنه اولان
علیک نک خطاب ضمیرنده ای خذ بتلک المدامة
غیر مخلوط تقدیرنه ومزجها ضمیری دخی مدامیه

عايدا ولوران حرف شرط شئت فعل شرط جزاء شرط
محذوفدر قرينه نك قيامنده اولور فتقدير الكلام
اى ان اردت ان يخلط تلك المدامة بالماء فاخلطها
بماء اسنان الحبيب فعدلك ده فاتعليل ايچوندر
پس عدلك مبتداء هو ضمير فصلدر مبتداء ثانى ظلم
خبريدر بو جمله مبتداء اوله حردر وضمير فصل
زياده ايتمسى حصر افاده ايدر المعنى اى شارب
بادهٔ الهى واى راغب اسرار نامتناهى اول مدامه يى
سن صرف وخالص اولدوغى حالده اخذ ايله اكر
سن اول شرابى ايله مخلوط وممزوج قلمق
استرسن پس انى سن محبوبك ديشى صويله
مخلوط قيل زيرا آنك آب دهان محبوبدن عدول
ونكول عين ظلم وستمدر التحقيق صرفدن مراد
محبت ذاتى وممزوجدن مراد محبت صفاتى وافعالى
اوله وزلال ودهان وبياض دندانذن مراد ماء الحيات

علم لدن

علم لدن وظهور الذات فى الكثرات والتعداد اوله
پس تأويل الكلام بو اولور كه سن اخذ ايله اى عاشق
صادق ومحب واثق شول محبت ذاتيه كه خالصاً
لوجه الله وطالباً لمرضات غير مشوب بشائبة الصفاتيه
ولا مخلوط بمحبته الافعالية والكونية زيرا شول
محبت كه محضا ذات ايچون خالص اولميه بلكه شوايب
صفات واعراض واعراض كثراتيله مشوب واثار
وافعال تعيناتله مخلوط ومعيوب اوله فى الحقيقه
اول محبت ذاته متعلق اولمز بلكه شؤون ذاتيه دن
بر امره وبر تعينه متعلق اولور پس بوندن فاحشتر
خذلان وبوندن موحشتر عين غبن وخسران
ونيجه اولور كه مقصود اصلى ومطلوب حقيقى قوب
محبوب طفيلى ومطلوب ضمنى يه طالب اوله
ولو كان جنته فيها من غير اعتبار محبوب الحقيقى
بيت تا چند اى دل بداغ حرمان سازى •

خود را زخریم وصل دور انداززی • بیت تا چند ای
دل بداغ حرمان سازی • خود را زحریم وصل
دور اندازی • معشوقه نقاب بار کرده از رخ
خوبش • توای ز عشق بانقابش بازی • پس اگر
اول محبت ذاتیه‌یی صرف واخذ ایده میوب مخلوط
ایتمك استرسك اول محبوبك ماء علمی ایله وکثرا تده
وتعیناتده اولان ظهور نوریله مخلوط وممزوج
ایله زیرا سنك محبوب حقیقنك ماء علمندن
عدولك ومظاهرده اولان ظهوراندن تکولك
اما سوا وتعیندن برینه تقیدك عین ظلمدرکه
محبتکی موضعنه واستعدادکی محلنه صرف ایلممش
اولورسن نعوذ بالله صکره خایب وخاسر قلورسین
وقال قدس سره ودونكها في الحان استجلو بها
على نغم الالحان فهي بما غنم اللغات دونك اسماء
افعالدندر بمعنی خذها یقال فی الاعراب والتحصیل

بالشئ

بالشئ دونکه خانك لغتی مرور ایتدی استجلا طلب
الظهور والجلاء نغم اصوات حسیه یه دیرلر نغم
نك جمعیدر واللحن مایترکب من النغم فمعنی
قوله علی نغم الحان ای نغم الحان ای علی نغم یترکب
الالحان پس الحان لحنك جمعیدر ترنم ایلمکه
دیرلر قال فی المغرب لحن فی قراءته لحنا ای طرب
فیها وترنم الحتم بضم الغین الغنیمه الاعراب
دونکهاده ضمیر مدامیه عایددر استجلها صیغه
امردر ضمیری مدامیه عایددر استجلا اصلنده
اکر طلب ظهور وجلادر لکن بو محلده ظرفندن
اخراج ایدوب انی شرب وتناول ایلمدن کنایه در
تقدیر کلام خذها فی الحان واخراجها عن ظرفها
دیمك اولور بده اولان با بمعنی فی ضمیر مجرور
خانه راجعدر وعلی با موضعنه وضع اولنمشدر
تمکن افاده سندن اوتوری لقولهم رمیت عن القوس

فهی ده فاتعلیل ایچوندرهی ضمیری مدامیه عایٔد در
بهاده بامع معناسنه در ضمیر نغمه راجعدر المعنی
بیوررلرکه ای شارب باده محبت وای دایق ازواق
احدیت سن اول شراب وحدتی میخانه ده الـــ
وانی طرفندن اول محلده اخراج ایدوب تناول
ایله یاخود اول موضعده انك جلوه وظهوری
طلب ایله لکن اولکی معنا اولی در ترنمانله اولان
نغمات اوزره زیرا اول مدامه نك شربی نغمله
مغتنم در التحقیق حانذن مراد مجلس کاملاون
ومکم ن وصحبت عارفان وصاحب دلاناوله که
هربری شراب عشق ومحبتك میخانه سی وجودندن
شراب وحدتی نوش ایدوب کندولری فراموش
ایدرلر ونغمات والحانذن مراد اول سلطانلرك
مهیج اشواق ومنتج اشواق اولان انفاس قضیته
وکلمات طیبه لری اوله که فرحت فزای اصحاب قلوب

وغفلت

وغفلت ردای ارباب عیوبدر بوبیتده طالبانه
تنبیه اولورکه اول باده محبت ذاتیه یی اکراسترسکز
کاملاونك میخانه وجودندن اخذ ایلك وانلرك
مجالسنه ومصاحبتلرینه ملازمت ایلك وانلرك
ظروف قلوبندن انك ظهور وخروجك طلب قلك
تا اول باده انلرك کلمات طیبه وانفاس نفیسه لری
اوزره تناول ایلیه سز زیرا اول بادهٔ محبت انلرك
کلماتنه مصاحبتله غنیمتدر فافهم ولاتغفل وقال
فاسکت والهم یوما بموضع کذلك لم یسکن مع النغم الغم
اللغات سکنت سکوندندرکه ضد حرکتدر اللهم
الحزن جمعی هموم کلور وبینهما فرق دقیق وهوان
الحزن تفیض النفس لغلظ الهم ومنه الحزن وما
غلظ من الارض قال صاحب الکشاف فی سورة
سجده حم الخوف غم یلحق لتوقع غم یلحق لوقوع فوات
نافع اولن حصول ضاریومدن مراد وقت اوله نغم ضم

نونله وعين مهمله ايله بر معشوقه نڭ اسميدر
نتكم مرور ايتدى وفتح نونله وغين معجمه ايله ده
نغمه نڭ جمعى اولمق جائزدر **الاعراب** فماده فاده فا
تعليل ايچوندر معلل بيت سابقده منفهم اولان
ملازمت حان وسماع الحان در ما نافيه در
والهمه ده واو مع معناسنه در والهم منصوبدر
مفعول مع اولمق اوزره ونتكم مصرع ثانيده
مع ايله ايراد ايلمسى بو معناى مرجحدر مثلا
جامى الهم مرفوع اولوب سكنڭ ضمير مستكنى
اوزره عطف اولمغى بو معنايه ترجيح ايلمشلر لكن
ذلك العطف بلا فصل كلام فصيحده جائز
دكلدر هما صرح فى شروح الكشاف بس سكنك ضمير
مستكنى مدامه راجعدر يوما ظرفيت اوزره
منصوبدر بو موضعده با بمعنى فى الغم فاعليدر
لم يسكن فعلنك **المعنى** اى شارب بادۀ محبت

واى

واى طالب اسرار وحدت مى صافى ى نوش ايت
ونغمات والحانى كوش ايت زيراكه اول مدامه
باطن وقلردن بر وقده غم وهمله بر موضعده ساكن
اولمز كذلك يعنى بو شراب باطن غمله ساكن اولمدوغى
كبى نغم نام معشوقه ايله دخى غم ساكن اولمز و ياخود
معنا كذلك نغماتله بله ساكن اولمز ديمك اوله
بيت خواهى زفلك نه غصه بينى ونه غم •
درميكده مى نوش بالحان ونغم • دور قدح و
غصۀ دوران يكجا • هيچون نغم ونشود جمع هم •
التحقيق هر كيمكه بو دنياده بر غم واندوه اولسه
معلومدركه يا نوات مطلوبدن و ياخود اصابت
مكروهدن حاصل اولور ولا شك محبت ذاته
دوكلى صفات متقابله محبوب وآثار وافعال متخالفه
مطلوبدر اذلال قتنده اعزازله يكسان وجفا وقهر
اكا من وجه احساندر زيرا مراد محبوبڭ غيرى

اكا بر مراد قالمامشدر و مرادين خلاف مراد محبوب
اوزره قالمامشدر پس محبت ذاتيه بونى كندودن
فانى قلوب كل شئ من الحبيب حبيب فحواسنجه محبوبدن
نه كاورسه محبوب بلوب فؤاد مطلوبدن برى واصناف
مكروهدن عاريدر پس اويله اولبجق غم واندوه
انك پيرامن خاطرنه طولنمز وغبار الم انك دامن
قلبنه قونمز زيرا محبت ذاتيه ايله بوذكر اولنان
ما نعه الجمعدر كه بر قلبده ايكيسى ساكن اولمزلر
بيت بى وهم وخيال باشد انجاكه منم • بى رنج
ملال باشد انجاكه منم • كار دوجهان بوفق
دلخواه مناست • غم راجه مجال باشد انجاكه
منم • بى زادى راه عشق رواست مرا • بى دادى
تيغ قهر دادست مرا • نادل بارادات توشاداست مرا •
اشياهمه برطبق مراداست مرا • وقال قدس سره
وفى سكرة منها ولو عمر ساعة   وفى سكرة منها ولو عمر ساعة

[illegible]

اللغة

اللغات السكرة مرة من السكرة العمر مدة الحياة
قليلة كانت او كثيرة قال الراغب العمر تمدة البدن
بالحيوة ترى بمعنى نظن وقدمر تفسير الدهر الطائع
المنقاد يقال طاع له يطع ويطاع طواعيه اذا انقاد
الحكم مصدر حكم بينهم اى قضى الاعراب كلمة فى بمعنى
لام التعليلة كما فى قوله تعالى فذالكن الذى لمتنن
فيه وكما مر فى قوله عليه السلام ان امرأة دخلت
النار فى هرة جتها منهاده ضمير مدامية راجعدر
وعمرك ساعة اضافتى تقدير وتعليل ايچوندر ترى نك
مفعولى اولى دهر ومفعول ثانيسى عبداً صارماً
صفتيدر عبدا نك ونك واو حاليه در وجار له
مجرورك تقديمى حصر افاده ايدر كما فى قوله له الملك
وله الحمد اى والحال انت الحاكم عليه المنفرد فى
حكومته ديمك اولور المعنى واول بادهٔ
خوشكواردن بر كره سرخوشلق ايچون اكر بر ساعت

مقداری ایسه ده روزکار روزکاری کندوکه
بربنده فرمان بردار کورورسن شول حالده که سن
انك اوزرینه حکم کذارلق قلورسن بیت
خوش آنکه بمی کروکهی زندهٔ خویش • تا جمع کنی
وقت پراکندهٔ خویش • چون مست شوی زبندی
هستی برهی • یابی همه روزکار رایندهٔ خویش •
التحقیق چونکم سالك استیلای مستیٔ شراب
محبت ذاتیه واسطه سیله بار هستی دن واد بار
خود پرستیدن خلاص بولوب فناء من لم یکن وبقاء
من لم یزل مرتبه سن بولدقده کندو بالکلیه
مظهر حق قلدقده جمله تصرفات حقی کندویه مضاف
کورور زیرا کندی وجودندن متصرف اولنی حق
کوروب تصرف حق ایسه جمله موجوداته شاملدر
بو جهتدن مست وشراب وحدت موجوداتی کندویه
طالع کورور ومارمیت اذ رمیت ولکن الله رمی

سری

سری کندوده مشاهده قلور بیت معشوقه ز
روی خویشتن پرده کشید • در هستیٔ او هستیٔ
من دا نرسید • چون من همه او شدم دلم از من دید •
هر فعل تصرف که از وکشت بدید • وقال قدس سره
فلا عیش فی الدنیا لمن عاش صاحیاً ومن لم یمت سکراً بها فاته الحزم
اللغات عاش یعیش عیشاً ومعاشاً ومعیشةً
دیرلر ایکنجی بابدن وبونلرك جمله سی مصدر اولمغله
صالح اولور معناسی دیرلك دیرلمك وحیاتدن
تمتع قلمق صحا من السکر ومن العشق صحواً دیرلر
یعنی سکردن وعشقدن ایلدی دیمك اولکی
بابدن ودخی مات یموت موتاً ومماتاً ومیتة
دیرلر دیمك اولور فات الوقت دیرلر وقت فوت
یعنی کجدی دیمك معناسن دیرلر حزم کمال احتیاط
وعواقب امورده غایت تیقظه دیرلر ٨٠ اعراب
فلا عیشده ده فا تفریعیه در وتقریر کلام لما کان

الامر علی ما قررناه وبیّناه فیما سبق لا عیش ای لا تمتع
من الحیات صاحیاً من السکر صاحیاً حالیت اوزره
منصوبدر عاشنك فاعلندن لم یمتك فاعلی ضمیریدر
که منه عاید در سکر مصدر در مقام فاعلده ذکر
اولندی مبالغه دن اوتوری جل عدل کبی
وانتصابی حالیت اوزره در ای سکراناً بتلك
المدامة دیمك اولور بهاده ضمیر مدامیه راجع
اولور فات فعل ماضی ضمیر متصل مفعولیدر
منه عاید در الحزم فاعلیدر **تحقیق** چونکم سرمایهٔ
هر دولت وسعادت سابقه ده ذکر اولنان محبت
محبت اولدی ایسه وموجب ومستلزم ذوق
وصفای دنیا واخرت اول بادهٔ وحدت قلندیسه
پس دنیاده واخرتده عیش ونوش وبادهٔ خلقه
چوشن وخروش یوقدر شول کمسیه که بو مدامه
الهیّه دن آیق وهشیار اولدوغی خالده وبری

اوله

اوله شول کمسنه که بو بابده ایله سکران اولدوغی
خالده اولمیه فهم وفراستی وعقل وکیاستی
فوت وزائل اولدی **المعنی** هر نقدر ذوق
وحضور ابتهاج وسرور وار ایسه اکر دنیوی
اکر اخروی جمله سی بحر وحدتده استغراق وعین
احدیتده استهلاك اولمغله مشاهده قلنور زیرا
جملهٔ نعمك ولذتك اصلی محو نعمت ولذّات ایدوب
اصل جمیع نعم ولذّات اولان محبت ذاتیه ایله مست
اولوب کندودن فانی وحقله باقی اولمقدر نتکم
حضرت مولانا مثنویلرنده بیوررلرکه **مثنوی**
اینچنین معدوم کو از خویش رفت • بهترین
بستها افتاد ورفت • او نیست با صفات حق
فناست • در حقیقت در فنا او را بقاست •
در جهان کرلقمه وکر شربت است • لذت او فرع
محو لذّت است • پس شول حرمان زدهٔ غفلت

که بو دولت وسعادته ایرممش وبو نعمت ولذتی کورممش
اوله حقیقت زنده کانیلکدن بهره بولممش وکمال
بهجت وشادمانیلکدن تمتع قلمامش وحظ المممش
اولور نعوذ بالله من الحرمان والخذلان • وقال
عَلَى نَفْسِهِ فَلْيَبْكِ مَنْ ضَاعَ عُمْرُهُ وَلَيْسَ لَهُ فِيهَا نَصِيبٌ وَلَا سَهْمٌ
اللغات بکا مدله وقصرله جائزدر نتکم بکی یبکی بکا
وبکی دخی دیرلر لکن ممدوده ایله بکا ایله اولان
صوت مراد ومقصوره ایله دموع وخروج دموع
مراد قلنور ضاع بمعنی هلك ضاع الشیء یضیع
ضیعة وضیاعا اذا هلك نصیب وسهم برشیدن
حظه دیرلر کانه حضرت ناظمك نصیبدن مرادی
حظ معین وسهمدن مرادی مبهم اوله الاعراب
علی نفسه یبکی یه متعلقدر ونفسه ده وعمره ده
ولیس له ده ضمیرلر بالکلیه منه عاید در ولیس ده
واو حالیه در فیها ده ضمیر مدامیه عاید در المعنی
پس

پس نفسی اوزره کریان اولسون شویله کمسه که
انك عمری ضایع ومقتضی اولدی شول حالده
که انکچون اول مدامه ده حظ ونصیبی اولمدی
ودخی وسیلهٔ جملهٔ لذات بلمدی وواسطه
حصول جمیع کمالات ووصول ذات وصفات
وصفات قلمدی التحقیق آفرینش عالمده مقصود
یعنی آدمدر وخلقت وجودینی آدمدن مراد
وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون ای یعرفون
فحواسنجه معرفت ومحبت حقدر جلت قدرته
وعلت که دولت ابدی اکا منوط وسعادت
سرمدی بونلرك حصولنه مربوطدر پس بو محبت
معرفتك اکتساب وتحصیلنه واکتساب تحصیلنه
اعظم اسباب نقدیات وسرمایهٔ اوقات وساعات
درچونکم طالب سرمایهٔ حیات ونقود اوقاتنی
وظایف طاعات ومراسم عباداته بذل ایلیه

ادای نوافل ایله قرب حضرتنه جائز واقامت
فرایض ایله جوار عزتنه فایز اولوب قلبی منبسط
انوار معرفت وجانی مخزن اسرار محبت اولور
خاتمت احوالی خسارت وندامتدن مصون
وعاقبت احوالی وافعال واعمالی فضاحت وشناعتدن
مأمون اولور وعیاذاً بالله بونك خلافی
اکر برابله واکمه که انك دیده بصیرتی نور هدایت
ایله مکحل اولمیه وظلمت جهالتك نور ذاتیه
مبدل قلمیه دوکلی اوقاتك تمتعات حسیه یه
منحصر قله وجمیع لذاتی بحق لذاید شهوانیه
ایله اوله بو آیت کریمه انك ناصیهٔ احوالنه مسطور
اولمق مقرردر کما قال الله تعالی فی کتابه
المکنون أُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ
وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ لَا جَرَمَ أَنَّهُمْ
فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ ودخی بو ابیات

نصیحت

نصیحت سماط انك لسان حالنده مذکور اولمق
محققدر **بیت** افسوس که وقت کار از دست
برفت • اسباب وصال یار از دست برفت •
در معرض یك دولت ناپاینده صد دولت پایدار
از دست • از دست اجل زهر چشیدیم دریغ •
وزکاخ اهل رخت کشیدیم دریغ • از راحت
فانی ببریدیم دریغ • بر دولت باقی نرسیدیم
دریغ • ای برادر کندوکی از شهواتدن حفظ
ایلیه وفرصتی غنیمت بلوب اوقات وساعات
بربرکاتنی لعب ولهو وغفلت وخطا وسهو وزلتله
ضایع قلمیه زیرا تسویف وغفلت سالکی قرب
حقدن اسفل السافلین رافع طبیعت اولور
انیچون حضرت رسول صلی الله علیه وسلم
هلك المسوفون الذین سوف اتوب وسوف
اعمل بیورمشلردر ودخی حضرت ناظم بو معنایه

مطابق ثانیه سنده بو بیت نصیحت امیزی قتی
دعنا ادا قلمشلر کما قال فیه بیت وکن صارماً
کالوقت فالمقت فی عسی. وایاک علی فهی
اخطر علتی. الهی بزی غفلت وعطالتدن
وشهوت کسالتدن بری قل و دیلمزی سهو و
ذللدن وقلبمزی خطا وحللدن عاری قیل میخانه
وحدتکدن جام محبتک جرعه سیله بزی مست
وسرخوش قیل ومیکده احدیتکدن اقداح صفاتکله
پرجوش وخروش قیل وخاطرمزی
ماسوایه مقید اولمدن مطلق ایله وباطن وظاهر
مزی مشاهده جمال وحدتکده مستغرق ایله
عاقبت امرمزی غائله غامت وندامتدن مصون
قیل وخاتمه عمرمزی حسرت وخسارتدن محفوظ
ومامون قیل بحرمة نون والقلم وما یسطرون
اجب دعای ولا تخیب رجای انک علی کل شیء

قدیر

قدیر وبالاجابة جدیر والحمد لله رب العالمین

تم شرح قصیدة الخمریة لابن
فارض رحمة الله
تعالی
علیه